

**BALANȚA DE PLĂȚI
ȘI POZIȚIA INVESTIȚIONALĂ
INTERNĂȚIONALĂ A ROMÂNIEI**

**RAPORT ANUAL
2001**

Notă

Redactarea Raportului anual 2001 – Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României a fost finalizată la data de 4 septembrie 2002, pe baza datelor statistice disponibile la data de 25 iulie 2002.

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României.

Sursa datelor statistice a fost indicată expres numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Redactarea a fost realizată de Direcția Statistică; traducerea în limba engleză și tehnoredactarea au fost realizate de Direcția Studii și Publicații.

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 704211, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52*

internet: <http://www.bnro.ro>

CUPRINS	PRINCIPALELE EVOLUȚII ÎNREGISTRATE ÎN ANUL 2001	5
I. Contextul internațional		5
II. Evoluția sectorului extern al economiilor în tranziție din Europa Centrală și de Est.....		8
III. Evoluția economiei românești în anul 2001.....		11
IV. Evoluția balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale a României în anul 2001.....		12
A. Balanța de plăți.....		12
1. Contul curent.....		12
1.1. Balanța comercială (bunuri și servicii).....		13
1.1.1. Balanța comercială (bunuri).....		13
1.1.1.1. Structura și orientarea geografică a exportului.....		15
1.1.1.2. Structura și orientarea geografică a importului		20
1.1.1.3. Structura pe valute și eficiența comerțului exterior.....		23
1.1.1.4. Contribuția sectorului privat.....		24
1.1.1.5. Importul net de produse energetice		24
1.1.2. Balanța serviciilor		25
1.1.2.1. Serviciile de transport.....		26
1.1.2.2. Serviciile de turism – călătorii.....		27
1.1.2.3. Alte servicii		27
1.2. Balanța veniturilor		28
1.3. Balanța transferurilor curente		30
2. Contul de capital și financiar		31
2.1. Investiții directe		32
2.2. Investiții de portofoliu		33
2.3. Finanțarea deficitului de cont curent		34
B. Poziția investițională internațională a României.....		35
1. Sectoare instituționale.....		36
1.1. Caracterizare generală.....		36
1.2. Autoritatea monetară (BNR).....		36
1.2.1. Active externe		37
1.2.2. Pasive externe		38
1.3. Sectorul guvernamental		38
1.3.1. Active externe		39
1.3.2. Pasive externe		40
1.4. Sectorul bancar.....		44
1.4.1. Active externe		45
1.4.2. Pasive externe		46
1.5. Sectorul nebanca.....		47
1.5.1. Active externe		47
1.5.2. Pasive externe		48
2. Principalii indicatori ai poziției investiționale internaționale a României.....		49
Grafice.....		53

PRINCIPALELE EVOLUȚII ÎNREGISTRATE ÎN ANUL 2001

I. Contextul internațional

Economia mondială a fost marcată, în anul 2001, de încetinirea simultană a ritmului activității economice în SUA, Japonia și Germania, amplificată de atacurile teroriste din septembrie, cu consecințe adverse asupra celorlalte economii și comerțului mondial. Pe ansamblu, tranzacțiile internaționale au fost afectate de intensificarea măsurilor de securitate și de creșterea ponderii cheltuielilor de asigurare.

Restrângerea activității economice în SUA s-a propagat în Europa Occidentală nu numai pe canalul tradițional al comerțului internațional, ci și pe cel al fluxurilor financiare (investiții directe europene în SUA). Această conjunctură, agravată de crizele din Argentina și Turcia, s-a reflectat în diminuarea fluxurilor financiare orientate către economiile în formare și în scumpirea resurselor financiare, ca efect al amplificării riscurilor. Atenuarea expansiunii economice globale în cursul anului 2001 s-a reflectat într-o rată de creștere a producției mondiale de numai 2,5 la sută comparativ cu 4,7 la sută în 2000 și în plafonarea comerțului internațional de mărfuri. Europa Occidentală a consemnat o rată de creștere economică de numai 1,3 la sută, cea mai redusă după anul 1993, din care 1,7 la sută în Uniunea Europeană, ambele sub nivelul mediei mondiale.

America Latină a înregistrat, de asemenea, o încetinire a ritmului activității economice în anul 2001, pe fondul crizei argentine, al acutizării crizei energetice din Brazilia și al stagnării economiei mexicane – puternic dependentă de comerțul cu SUA.

Economiile emergente din **Asia de Est** au fost puternic afectate de declinul global al producției în domeniul informaticii și al comunicațiilor, cu pondere mare în exportul regiunii. Slăbirea activității în această zonă a fost limitată de economia Chinei, susținută prin politici fiscale adecvate.

În **Japonia** situația economică s-a deteriorat puternic în 2001, economia aflându-se pentru a treia oară în recesiune în ultimii zece ani, pe fondul stagnării cererii interne și al reducerii accentuate a exportului – concentrat pe produse din domeniul informaticii și al comunicațiilor.

Pe **piața internațională a țițeiului** prețul a atins în luna septembrie 2001 nivelul de 26 dolari SUA/baril, după care a început să scadă, ca efect al evaluărilor pesimiste privind perspectivele economiei mondiale după atacurile teroriste din SUA, oscilând între 18 și 21 dolari SUA/baril.

Economia **SUA** a înregistrat în 2001 o rată de creștere de numai 1,2 la sută, cea mai redusă după 1991, datorită scăderii investițiilor și exporturilor de bunuri și servicii, care nu a putut fi compensată de consumul privat și guvernamental. Totuși, limitarea importurilor, în special de bunuri de capital, a contribuit la scăderea ponderii deficitului comercial și de cont curent în PIB față de anul precedent. În condițiile restrângerii deficitelor externe, dolarul a continuat să se aprecieze, mai accentuat în termeni reali decât în cei nominali, ceea ce a contracarat parțial efectele scontate ale relaxării politicii monetare.

La nivelul **zonei euro**, creșterea economică s-a atenuat în anul 2001, pe fondul stagnării activității în partea a doua a anului în majoritatea țărilor membre. Deteriorarea mediului extern a afectat exporturile, care au crescut cu numai 2,8 la sută (comparativ cu 12 la sută în 2000), iar cererea internă a fost limitată de plafonarea investițiilor și de restrângerea consumului privat. Rata medie a inflației pe ansamblul regiunii a crescut până la 2,6 la sută – variind între 1,6 la sută în Franța și 4,9 la sută în Irlanda, în timp ce rata medie a șomajului a scăzut la 8,3 la sută în 2001, de la 8,8 la sută în anul precedent. Deficitul agregat de cont curent s-a ameliorat substanțial, ajungând la 9 miliarde euro (0,1 la sută din PIB), de la 70 miliarde euro (1,1 la sută din PIB) cu un an în urmă, ca efect al creșterii excedentului comercial pe seama reducerii mai accentuate a importului în raport cu exportul. Contul financiar agregat a reflectat inversarea raportului dintre investițiile directe și cele de portofoliu ca sursă de finanțare a deficitului extern, înregistrând o ieșire netă de investiții directe de 94 miliarde euro (comparativ cu un influx net de 15 miliarde euro în anul 2000), în timp ce investițiile de portofoliu s-au soldat cu un influx net de 41 miliarde euro, după o ieșire netă de 103 miliarde euro în anul anterior. Pentru a revigora activitatea economică și a contracara efectele adverse provenite din mediul extern, Banca Centrală Europeană a continuat să reducă rata dobânzii de referință, efectul fiind însă limitat de scăderea drastică a prețurilor acțiunilor și de aprecierea reală înregistrată de euro în partea a doua a anului. Ponderea în PIB a deficitului bugetar agregat al zonei euro a crescut de la 0,8 la sută în 2000 la 1,1 la sută în 2001, în urma reducerii veniturilor colectate din impozite, simultan cu creșterea cheltuielilor – în special pentru compensări salariale.

Economiile **țărilor europene în tranziție** au consemnat rate pozitive de creștere economică, unele țări înregistrând chiar o accelerare a creșterii, în pofida receptării unor influențe negative dinspre economiile țărilor dezvoltate. Creșterea agregată a PIB de 5 la sută a făcut ca zona să se înscrie între cele mai dinamice regiuni din lume, sub influența revigorării puternice, pentru al treilea an consecutiv, a economiilor din Comunitatea Statelor Independente.

În contextul creșterii gradului de deschidere a economiilor în tranziție și al reculului comerțului mondial, performanțele economice ale acestor țări în anul 2001 se explică pe de o parte, prin relansarea cererii interne private – susținută de influxurile de investiții străine directe, iar pe de altă parte, prin câștigurile de productivitate care au ameliorat competitivitatea exporturilor.

Economiile din **Europa Centrală și de Est** au consemnat o rată agregată de creștere economică de 3 la sută – superioară celei din zona euro, dar inferioară celei din anul 2000, datorită creșterii nesemnificative înregistrate de Polonia și reducerii ritmului de activitate în Ungaria și Slovenia.

Tabelul nr. 1. Principalii indicatori economici ai țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	PIB		Producția industrială		Inflație		Rata șomajului	
	(rate de creștere)		(rate de creștere)		(dec./dec.)		(sfârșitul perioadei)	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Bulgaria	5,4	4,0	8,1	-4,8	11,3	4,8	17,9	17,3
Republica Cehă	2,9	3,6	5,1	6,0	4,0	4,1	8,8	8,9
România*	1,8	5,3	7,1	8,2	40,7	30,3	10,5	8,6
Polonia	4,0	1,1	6,8	-0,2	8,5	3,6	15,0	17,4
Slovacia*	2,2	3,3	9,2	5,6	8,4	6,5	17,9	18,6
Slovenia	4,6	3,0	6,2	2,9	8,9	7,0	12,0	11,8
Ungaria	5,2	3,8	18,6	3,7	10,1	6,8	5,7	5,7

Sursa: Buletinele lunare și anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BRI și FMI.

*) Datele privind rata șomajului sunt obținute din anchete asupra forței de muncă.

Datele pentru România au fost actualizate la 25 iulie 2002.

În 2001, majoritatea țărilor din regiune candidate la Uniunea Europeană au înregistrat rate înalte de creștere economică: România, Republica Cehă și Slovacia au depășit nivelurile atinse în 2000. În Ungaria, Slovenia și Bulgaria ritmul creșterii economice s-a atenuat, pe fondul unei expuneri mai accentuate la reducerea cererii de import a Europei Occidentale. Economia Poloniei a înregistrat o rată de creștere modestă după nouă ani de creștere neîntreruptă, datorită slăbirii ritmului reformei.

Producția industrială a Europei Centrale și de Est a crescut în medie cu 3,2 la sută, cea mai mare dinamică fiind înregistrată de România (8,2 la sută), urmată de Republica Cehă și Slovacia.

Tendința generală de dezinflație înregistrată în anul 2001 de țările din **Europa Centrală și de Est** a reflectat declinul semnificativ al inflației importate, prin scăderea presiunii prețurilor materiilor prime asupra costurilor de producție, la care s-a adăugat aprecierea unor monede naționale.

Gradul de ocupare a forței de muncă s-a diminuat cu o rată similară celei din anul 2000, media regiunii fiind puternic influențată de stagnarea economică din Polonia. În Ungaria, Slovenia, Slovacia și România gradul de ocupare s-a ameliorat, iar în Republica Cehă a scăzut. Rata șomajului a crescut pe ansamblul regiunii de la 15,2 la sută la sfârșitul anului 2000 la 15,6 la sută în decembrie 2001, fiind cea mai ridicată de la începutul procesului de transformare economică. Șomajul s-a atenuat în România, Bulgaria și Slovenia.

În anul 2001 **piețele emergente** s-au confruntat cu un mediu extern instabil marcat de crizele financiare din Argentina și Turcia. Împreună cu încetinirea activității economice globale, dificultățile acestor două țări au mărit neîncrederea investitorilor și au redus interesul acestora pentru titlurile financiare emise de economiile emergente. În pofida condițiilor mai puțin propice ale mediului extern, situația financiară a majorității economiilor în tranziție s-a îmbunătățit în 2001, multe dintre acestea fiind mai bine cotate de către agențiile de *rating*. Totuși diferențele intraregionale au fost destul de importante, unele țări având acces limitat la capitaluri private și/sau oficiale, fiind susceptibile de a intra în incapacitate de plată.

II. Evoluția sectorului extern al economiilor în tranziție din Europa Centrală și de Est

În anul 2001, deficitul de cont curent al **Europei Centrale și de Est** s-a menținut ca valoare absolută, dar s-a redus ca pondere în PIB (de la 5 la sută în 2000 la 4,5 la sută). Scăderea ponderii deficitului de cont curent în PIB s-a datorat exclusiv ameliorării relative a deficitelor înregistrate de Slovenia, Polonia și Ungaria (pe seama restrângerii cererii interne). În celelalte țări candidate la Uniunea Europeană ponderea deficitului de cont curent în PIB s-a menținut (Republica Cehă) sau a crescut (Slovacia, România, Bulgaria), cu toate că în majoritatea țărilor accentuarea deficitelor comerciale a fost parțial compensată de transferurile curente și de excedentele de la pozițiile turism și alte servicii.

Tabelul nr. 2. Comerțul exterior și pozițiile externe ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	Export		Import		Sold balanță comercială		Sold cont curent	
	- rate de creștere -				- pondere în PIB -			
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Bulgaria	20,4	5,7	18,0	11,1	-14,0	-16,2	-5,9	-6,7
Republica Cehă	10,5	15,1	14,4	13,7	-6,1	-5,6	-4,5	-4,5
Polonia	15,5	14,0	6,6	2,7	-11,0	-7,3	-6,3	-4,0
România**	22,1	9,8	23,7	19,1	-4,6	-7,5	-3,7	-5,8
Slovacia	15,9	6,6	12,4	16,0	-3,9	-9,8	-3,7	-9,0
Slovenia	2,2	6,0	0,3	0,3	-7,6	-4,8	-3,4	-0,4
Ungaria*	12,3	8,6	14,5	5,0	-8,6	-6,2	-2,9	-2,1

Sursa: *United Nations, Economic Survey of Europe, No.1/2002*

*) Soldul contului curent nu include profitul reinvestit.

***) Date actualizate la 25 iulie 2002.

Comerțul exterior al Europei Centrale și de Est s-a caracterizat printr-o creștere mai accentuată a exporturilor în raport cu cea a importurilor, pe fondul reducerii prețurilor externe la țigări și materii prime. **Balanța comercială** a regiunii a înregistrat un deficit de 40 miliarde dolari SUA, a cărui creștere a fost limitată de îmbunătățirea raportului de schimb, rezultată din scăderea mai puternică a prețurilor de import decât a celor de export. **Exporturile** au înregistrat o creștere de 10,7 la sută, mai mare în Republica Cehă și Polonia, care au beneficiat atât de o mai bună capacitate de absorbție a șocurilor externe prin structura complexă a exporturilor, cât și de susținerea companiilor multinaționale. Atenuarea exporturilor României și Bulgariei din partea a doua a anului 2001 s-a datorat atât structurii mărfurilor exportate, cât și prezenței slabe pe piețele intraregionale și pe cea a CSI. În plus, Bulgaria a fost afectată de criza economică din Turcia și de scăderea exporturilor către Iugoslavia. **Importul** agregat al Europei Centrale și de Est a înregistrat o rată de creștere de 8,6 la sută față de 2000, inferioară celei a exportului, ca urmare a slăbirii cererii interne a Poloniei și Ungariei.

Tabelul nr. 3. Fluxurile nete de capital ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	Fluxurile contului de capital și financiar**				Modificarea rezervelor oficiale***	
	-mld. dolari-		Fluxuri de capital/ PIB (%)		- mld. dolari -	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Bulgaria	1,1	1,2	9,3	9,0	0,4	0,3
Republica Cehă	3,1	4,1*	6,1	7,3	0,8	1,6*
Polonia	10,6	6,6	6,7	3,7	0,6	-0,5
România*****	2,3	3,8	6,2	9,6	0,9	1,5
Slovacia	1,5	2,0*	8,0	9,9	0,8	0,2*
Slovenia	0,8	1,4	4,4	7,2	0,2	1,3
Ungaria****	2,4	1,0	5,2	1,9	1,1	-0,1

Sursa: *United Nations, Economic Survey of Europe, No. 1/2002*

*) Date estimate de secretariatul Comisiei Economice Europene.

***) Inclusiv erori și omisiuni, exclusiv modificări ale rezervelor oficiale.

****) Semnul pozitiv indică creșterea rezervelor. Rezerve/PIB reprezintă raportul dintre modificarea rezervelor și PIB (%).

*****) Datele exclud profitul reinvestit.

*****) Date actualizate la 25 iulie 2002.

Deși fluxurile financiare s-au redus la nivel global în 2001, economiile din **Europa Centrală și de Est** au reușit să atragă influxuri de capital suficiente pentru a-și finanța deficitele de cont curent și a-și majora rezervele oficiale. Influxurile nete de capital ale regiunii, comparabile cu cele din 2000, au fost diminuate în urma deciziei Poloniei de a rambursa voluntar o parte din datoria externă. Influxurile financiare s-au majorat în Republica Cehă (datorită investițiilor directe – inclusiv încasări din privatizare), Slovacia și Slovenia. În Ungaria influxurile financiare nete au scăzut datorită ieșirilor pe termen scurt și rambursării împrumuturilor pe termen mediu și lung – în contextul politicii de reducere a datoriei externe. Pe lângă rambursările în contul datoriei externe, Polonia s-a confruntat cu reducerea investițiilor directe.

Tabelul nr. 4. Investiții străine directe (influxuri) în țările din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	- mld. dolari -		Investiții directe/PIB (%)	
	2000	2001	2000	2001
Bulgaria	1,0	0,7	8,4	5,0
Republica Cehă	4,6	4,5*	9,1	8,0
Polonia	8,3	6,9	5,3	3,9
România**	1,0	1,2	2,8	2,9
Slovacia	2,1	2,0*	10,8	9,8
Slovenia	0,2	0,4	1,0	2,4
Ungaria***	1,6	2,4	3,6	4,7

Sursa: *United Nations, Economic Survey of Europe, No.1/2002*

*) Date estimate de secretariatul Comisiei Economice Europene.

***) Date actualizate la 25 iulie 2002.

****) Se exclude profitul reinvestit.

Fluxurile de **investiții directe**, care au reprezentat o sursă stabilă de finanțare pentru **Europa Centrală și de Est**, au scăzut ușor în 2001, atât în valoare absolută, cât și ca pondere în PIB. Deși au continuat să domine influxurile de capital, investițiile directe au fost afectate de întârzierea unor privatizări-cheie, în special în Bulgaria, Polonia și Slovacia. Mai mult de jumătate din investițiile directe ale regiunii au fost concentrate și în anul 2001 în Republica Cehă, Polonia și Ungaria.

Influxul net de investiții de portofoliu a crescut puternic în 2001, până la 5,5 miliarde dolari SUA pe ansamblul **Europei Centrale și de Est**, sub influența noilor emisiuni de euroobligațiuni (România, Bulgaria) și a influxurilor de pe piețele interne de capital. În schimb, dimensiunea redusă a **împrumuturilor noi pe termen mediu și lung** a făcut ca această poziție să se soldeze cu plăți nete în contul datoriei externe.

Tabelul nr. 5. Datoria externă și rezervele valutare ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	Datoria ext. brută -mld. dolari-		Datoria ext. brută/ export(%)*		Datoria ext. brută/ PIB (%)		Rezerva oficială*** - mld. dolari - luni de import*		
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2001
Bulgaria	10,4	9,9	142,0	126,0	86,0	75,0	3,3	3,4	4,4
Republica Cehă	21,4	21,8**	57,0	52,0	42,0	39,0	13,0	14,3	3,8
Polonia	69,5	71,8**	204,0	194,0	44,0	40,0	26,6	25,6	6,1
România****	10,6	12,1	87,8	90,3	28,9	30,4	2,5	3,9	2,8
Slovacia	10,8	11,0**	75,0	71,0	56,0	54,0	4,0	4,1	2,8
Slovenia	6,2	6,7	56,0	57,0	34,0	36,0	3,2	4,3	4,3
Ungaria	30,7	33,4	93,0	91,0	66,0	65,0	11,2	10,7	3,4

Sursa: *United Nations, Economic Survey of Europe, No.1/2002*

*) Exporturi de bunuri și servicii, inclusiv venituri. Importuri de bunuri și servicii, inclusiv venituri.

***) Date disponibile pentru luna septembrie, iar în cazul Slovaciei noiembrie.

****) Rezerva oficială nu include aurul.

*****) Date actualizate la 25 iulie 2002.

III. Evoluția economiei românești în anul 2001

În anul 2001, economia românească și-a consolidat creșterea începută în 2000, după trei ani consecutivi de recesiune. Această evoluție s-a reflectat în realizarea unui PIB mai mare cu 5,3 la sută față de anul precedent, cea mai ridicată rată de creștere după 1995, pe fondul continuității și coerenței reformei, care au îmbunătățit calitatea principalilor parametri economici: inflația și șomajul s-au redus, iar investițiile și activitatea în agricultură, industrie și construcții s-au intensificat.

Tabelul nr. 6. Evoluția Produsului Intern Brut pe utilizări

	an precedent = 100	
	2000	2001
PIB real	101,8	105,3
Consum final individual efectiv al gospodăriilor populației	100,1	106,4
Consum final colectiv efectiv al administrației publice	115,9	98,1
Formarea bruta de capital fix	104,6	106,6
Export de bunuri și servicii	124,1	110,6
Import de bunuri și servicii	128,2	117,5

Sursa: Institutul Național de Statistică

Cu toate că exporturile românești și-au redus creșterea la mai puțin de jumătate față de anul 2000, datorită conjuncturii externe mai puțin favorabile comerțului mondial, efectele negative au fost limitate de câștigurile de competitivitate înregistrate pe seama sporirii productivității la producția de mașini, aparate, echipamente, materiale electrice și confecții, încălțăminte. Astfel, deși cererea totală de import a Uniunii Europene a rămas practic nemodificată față de anul 2000, exportul românesc destinat acestei zone a crescut cu 16,6 la sută, contribuind la creșterea exportului total cu aproape 10 la sută.

Rata inflației în anul 2001 (creșterea prețurilor de consum în luna decembrie 2001 față de luna decembrie 2000) a atins 30,3 la sută, în scădere cu peste 10 puncte procentuale, iar rata medie lunară a fost de 2,2 la sută, comparativ cu 2,9 la sută în 2000. Creșterea cea mai accentuată a prețurilor de consum s-a înregistrat la servicii (cu 36,2 la sută, de la transportul feroviar, aerian, poștă și telecomunicații) și la mărfurile nealimentare (cu 31,4 la sută, de la energie electrică și termică, gaze, tutun și țigări), în timp ce la mărfurile alimentare s-a situat sub medie (27 la sută). Din punct de vedere al inflației, România este încă departe de nivelurile cu o singură cifră la care au ajuns țările din Europa Centrală și de Sud-Est, cu excepția Iugoslaviei.

Leul s-a apreciat în termeni reali, în anul 2001, cu 0,4 la sută comparativ cu dolarul american și cu 3,1 la sută față de euro (ca medie anuală).

Rata șomajului înregistrat a atins la sfârșitul anului 2001 nivelul de 8,6 la sută, mai mic cu 1,9 puncte procentuale față de decembrie 2000, datorită continuării procesului de relansare economică. Astfel, în cadrul Europei Centrale și de Sud-Est, România a devansat Cehia și a ocupat locul al doilea, după Ungaria.

Ponderea deficitului bugetului general consolidat în PIB a fost de 3,3 la sută, situându-se sub

limita prognozată de 3,5 la sută, pe fondul reducerii cheltuielilor curente în partea a doua a anului.

IV. Evoluția balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale a României în anul 2001

A. Balanța de plăți

În anul 2001 balanța de plăți a României a reflectat atât eforturile pentru consolidarea creșterii economice, cât și transformările nefavorabile din mediul extern, materializate în adâncirea deficitului comercial și de cont curent. Îmbunătățirea performanțelor economice a facilitat însă finanțarea a mai mult de jumătate din deficitul extern din investiții directe și a favorizat accesul pe piețele internaționale de capital.

Tabelul nr. 7. Produsul Intern Brut* și sectorul extern

	-milioane dolari SUA-	
	2000	2001
1. Absorbție	38 830,9	42 892,1
Consum final	31 710,1	34 239,1
Investiții (I)	7 120,8	8 653,0
2. Export net	-1 938,0	-3 178,0
3. Venit net din străinătate	-285,0	-282,0
4. Transferuri curente nete	860,0	1 143,0
PRODUS INTERN BRUT (1+2)	36 892,9	39 714,1
Venit național brut disponibil (1+2+3+4)	37 467,9	40 575,1
SOLDUL CONTULUI CURENT AL BALANȚEI DE PLĂȚI	-1 363,0	-2 317,0
ECONOMISIREA BRUTĂ	5 757,8	6 336,0
Pondere soldului contului curent în PIB (%)	-3,7	-5,8
Pondere economisirii în PIB (%)	15,6	16,0
Pondere investițiilor în PIB (%)	19,3	21,8

**) Calculat la cursul mediu leu/dolar, pe baza datelor de la Institutul Național de Statistică.*

Deficitul contului curent a înregistrat o valoare de 2 317 milioane dolari SUA, care a depășit-o cu 70 la sută pe cea din 2000, în timp ce absorbția internă s-a majorat cu peste 10 la sută, investițiile reprezentând componenta cea mai dinamică. Raportul dintre consumul final și investiții a avut o evoluție pozitivă, iar ponderea investițiilor în absorbție a crescut cu 1,9 puncte procentuale, anticipând perspective de creștere economică și de finanțare a deficitului extern.

1. Contul curent

În anul 2001, deficitul de cont curent a atins cel mai mare nivel după 1998, atât în valoare absolută, cât și ca pondere în PIB. Accentuarea dezechilibrului extern poate fi pusă pe seama competitivității încă reduse a exporturilor românești și aprecierii monedei naționale în termeni reali.

Tabelul nr. 8. Balanța de plăți

	-milioane dolari SUA-					
	2000			2001		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
1. CONT CURENT	13 537	14 900	-1 363	15 251	17 568	-2 317
Bunuri și servicii	12 133	14 071	-1 938	13 379	16 557	-3 178
- Bunuri	10 366	12 050	-1 684	11 385	14 354	-2 969
- Servicii	1 767	2 021	-254	1 994	2 203	-209
Venituri	325	610	-285	455	737	-282
Transferuri curente	1 079	219	860	1 417	274	1 143
2. CONT DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	5 397	4 167	1 230	6 739	5 240	1 499
Transferuri de capital	37	1	36	108	13	95
Investiții directe	1 106	58	1 048	1 303	129	1 174
Investiții de portofoliu	472	371	101	1 155	580	575
Alte investiții de capital (inclusiv conturi în tranzit și de cliring)	3 768	2 795	973	4 173	3 034	1 139
Active de rezervă ("-" creștere, "+" scădere)	14	942	-928	0	1 484	-1 484
3. ERORI ȘI OMISIUNI	133	0	133	818	0	818

Deteriorarea contului curent în anul 2001 s-a produs pe fondul majorării deficitului balanței comerciale, a cărui pondere în PIB a crescut de la 4,6 la sută în 2000 la 7,5 la sută. Comparativ cu anul precedent, structura deficitului contului curent s-a modificat, în sensul majorării ponderii deficitului balanței comerciale și al diminuării ponderii deficitelor serviciilor și veniturilor; deși fluxurile înregistrate de poziția transferurilor curente s-au majorat față de 2000, adâncirea deficitului comercial a atenuat influența pozitivă a acestora asupra contului curent.

1.1. Balanța comercială (bunuri și servicii)

În anul 2001, balanța de bunuri și servicii a înregistrat un deficit de 3 178 milioane dolari SUA, în creștere cu 64 la sută față de 2000, exclusiv pe seama balanței comerciale (bunuri), ceea ce arată că o parte însemnată a creșterii consumului intern a fost asigurată din resurse externe.

1.1.1. Balanța comercială (bunuri)

În anul 2001, deficitul comercial s-a accentuat atât în valoare absolută, cât și ca pondere în PIB comparativ cu 2000 (cu 1 285 milioane dolari SUA, respectiv cu 2,9 puncte procentuale), pe fondul accelerării creșterii economice, care a impus intensificarea importurilor. Deficitul comercial a însumat 2 969 milioane dolari SUA, în creștere cu 76,3 la sută față de anul 2000 și s-a acumulat preponderent în trimestrele II (31 la sută) și IV (40 la sută).

Pe zone geografice, deficitul a fost generat de comerțul cu țările în tranziție (60,3 la sută, din care Federația Rusă 34 la sută și CEFTA 20,6 la sută), cu țările dezvoltate (29,2 la sută, din care UE 17,2 la sută) și cu alte țări (10,5 la sută).

Tablelul nr. 9. Evoluția balanței comerciale (bunuri)

	U.M.	2000	2001	Diferențe (+/-)
Export (FOB)	mil. USD	10 366,0	11 385,0	1 019,0
Import (FOB)	mil. USD	12 050,0	14 354,0	2 304,0
Soldul balanței comerciale	mil. USD	-1 684,0	-2 969,0	-1 285,0
Ponderea exportului în PIB	%	28,1	28,7	0,6
Ponderea importului în PIB	%	32,7	36,1	3,4
Ponderea soldului balanței comerciale în PIB	%	-4,6	-7,5	-2,9
Ponderea soldului balanței comerciale în soldul contului curent	%	123,6	128,1	4,5
Gradul de deschidere a economiei: (export+import)/PIB	%	60,8	64,8	4,0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Gradul de deschidere a economiei românești, care a avut o evoluție constant ascendentă în ultimii trei ani, a atins 64,8 la sută, marcând intensificarea integrării în circuitul economic mondial.

Exportul de bunuri a însumat 11 385 milioane dolari SUA, în creștere față de anul 2000 cu 9,8 la sută (1 019 milioane dolari SUA), din majorarea volumului la peste două treimi din mărfurile exportate. Creșterile de export din ultimii doi ani au mărit contribuția exportului la realizarea PIB de la 23,8 la sută în 1999 la 28,7 la sută în 2001. Plafonarea comerțului internațional, pe fondul atenuării expansiunii economiei mondiale în cursul anului 2001 s-a repercutat și asupra exporturilor românești care, în ultimul trimestru s-au redus cu 1,2 la sută. Însă, pe ansamblul anului, exportul a fost stimulat de o serie de factori interni și externi:

- creșterea producției industriei prelucrătoare cu 9,6 la sută;
- intensificarea specializării în domeniile în care România are un avantaj comparativ semnificativ (confecții, încălțăminte, mobilier), care au plasat-o pe primul loc între furnizorii Uniunii Europene, devansând Polonia;
- reorientarea exportului către activități mai puțin energointensive, care a permis reducerea dependenței exportului de importul de resurse energetice;
- câștigul de competitivitate obținut din creșterea cu aproape 2 puncte procentuale a ponderii exportului de produse prelucrate;
- subvenționarea parțială a dobânzii la creditele pentru export;
- acordarea de garanții de export pentru produsele complexe și cu ciclu lung de fabricație.

Importul de bunuri (FOB) a atins în 2001 valoarea de 14 354 milioane dolari SUA (36,1 la sută din PIB), în creștere cu 19,1 la sută față de anul precedent (2 304 milioane dolari SUA), pe fondul consolidării cererii interne și al majorării exportului. La intensificarea importului au contribuit:

- facilitățile acordate IMM-urilor și investitorilor (Legea nr. 133/1999 și Legea nr.332/2001) la o gamă foarte largă de importuri;
- eliminarea taxelor vamale la importul de bunuri industriale din UE și relaxarea unor măsuri protecționiste aplicate la produsele agricole pe relația CEFTA;
- aprecierea în termeni reali a leului în raport cu dolarul american și implicit cu euro;
- ameliorarea *rating*-ului de țară, care a stimulat investițiile străine directe, impulsionând importul de mașini și echipamente;
- consolidarea creșterii economice.

1.1.1.1. Structura și orientarea geografică a exportului

a) Structura exportului

Din structura exportului pe activități rezultă că industria prelucrătoare și agricultura constituie în continuare principalele surse ale exportului românesc, contribuția acestora rămânând practic nemodificată față de anul 2000.

Tabelul nr. 10. Evoluția exportului pe principalele activități din economia națională

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	10 366,0	11 385,0	109,8	100,0	100,0
Agricultură, silvicultură și piscicultură	267,3	288,0	107,7	2,6	2,5
Industria extractivă	34,4	37,7	109,6	0,3	0,3
Industria prelucrătoare	10 013,0	10 987,0	109,7	96,6	96,5
Energie electrică	46,7	62,3	133,4	0,5	0,5
Alte activități*	4,6	10,0	217,4	0,0	0,2

*) Inklusiv activități neclasificate.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul de produse din industria prelucrătoare s-a majorat cu 9,7 la sută față de 2000, la majoritatea activităților, excepție făcând industria metalurgică (-12 la sută), industria de prelucrare a țiteiului (-7,4 la sută), industria chimică și a fibrelor sintetice și artificiale (-3,1 la sută).

Creșteri peste medie au înregistrat următoarele activități: aparatură și instrumente medicale, ceasornicărie (54,7 la sută), mașini și aparate electrice (39,2 la sută), mașini și echipamente (29,7 la sută), pielărie și încălțăminte (25,8 la sută), prelucrarea cauciucului și a maselor plastice (25,1 la sută), alimentară și băuturi (23 la sută), confecții, textile, blănuri și piele (19,8 la sută), textile și produse textile (19,1 la sută), celuloză, hârtie și carton (16,3 la sută), mobilier (16 la sută), mijloace de transport rutier (14,3 la sută), construcții metalice și produse din metal (13,8 la sută).

Tabelul nr. 11. Evoluția exportului pe principalele activități din industria prelucrătoare

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	10 013,0	10 987,0	109,7	100,0	100,0
din care:					
Industria alimentară și a băuturilor	147,2	181,1	123,0	1,5	1,6
Industria textilă și a produselor textile	424,4	505,4	119,1	4,2	4,6
Industria confecțiilor din textile, blănuri și piele	2 081,6	2 493,0	119,8	20,8	22,7
Industria pielăriei și încălțăminte	836,2	1 051,9	125,8	8,4	9,6
Industria de prelucrare a lemnului	531,6	531,8	100,0	5,3	4,8
Industria celulozei, hârtiei și cartonului	75,5	87,8	116,3	0,8	0,8
Industria de prelucrare a țiteiului, cocsificarea cărbunelui	695,5	643,8	92,6	6,9	5,9
Industria chimică și a fibrelor sintetice și artificiale	631,9	612,0	96,9	6,3	5,6
Industria de prelucrare a cauciucului și a maselor plastice	90,2	112,8	125,1	0,9	1,0
Industria altor produse din minerale nemetalice	206,8	214,9	103,9	2,1	2,0
Industria metalurgică	1 590,7	1 400,4	88,0	15,9	12,7
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	163,8	186,4	113,8	1,6	1,7
Industria de mașini și echipamente	516,3	669,8	129,7	5,2	6,1
Industria de mașini și aparate electrice	370,2	515,2	139,2	3,7	4,7
Industria de echipamente, aparate de radio, televiziune și comunicații	394,0	399,6	101,4	3,9	3,6
Industria de aparatură și instrumente medicale, ceasornicărie	33,8	52,3	154,7	0,3	0,5
Industria mijloacelor de transport rutier	230,4	263,4	114,3	2,3	2,4
Industria altor mijloace de transport	339,3	361,2	106,5	3,4	3,3
Producția de mobilier și alte activități	516,3	598,7	116,0	5,2	5,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabelul nr. 12. Evoluția exportului pe clase din Sistemul Conturilor Naționale

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL*	10 366,0	11 385,0	109,8	100,0	100,0
1. Bunuri de capital	772,7	933,6	120,8	7,5	8,2
2. Bunuri intermediare	5 133,5	5 259,7	102,5	49,5	46,2
3. Bunuri de consum	4 084,0	4 881,8	119,5	39,4	42,9

**) Inklusiv bunuri neclasificate.*

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comparativ cu 2000, structura mărfurilor exportate (clasificate după **Sistemul Conturilor**

Naționale – SCN) a evoluat în principal în funcție de cererea de produse prelucrate în *lohn* a țărilor din UE. Astfel, creșterea cererii de textile, confecții, încălțăminte și mobilier s-a reflectat în majorarea cu 3,5 puncte procentuale a ponderii exportului de bunuri de consum, iar cererea de mașini, aparate și mijloace de transport în majorarea cu 0,7 puncte procentuale a ponderii bunurilor de capital. În același timp, ponderea exportului de bunuri intermediare s-a diminuat cu 4,2 puncte procentuale.

Structura exportului după **marile categorii economice** arată că ponderea produselor prelucrate a crescut de la 93,3 la sută în 2000 la 95 la sută în 2001, în special la **bunuri de consum nespecificate, alimente și băuturi, bunuri de capital** – exclusiv echipamente de transport.

Tabelul nr. 13. Exportul după marile categorii economice

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL*	10 366,0	11 385,0	109,8	100,0	100,0
1. Alimente și băuturi	277,8	367,4	132,3	2,7	3,2
- din care: produse prelucrate	76,8	97,5	127,0	0,7	0,9
2. Aprovizionări industriale	3 547,3	3 568,7	100,6	34,2	31,3
- din care: produse prelucrate	3 090,2	3 278,5	106,1	29,8	28,8
3. Combustibili și lubrifianți	740,3	703,6	95,0	7,1	6,2
- din care: produse prelucrate	740,0	703,4	95,1	7,1	6,2
4. Bunuri de capital (exclusiv echipamente de transport), părți și accesorii	1 188,4	1 328,5	111,8	11,5	11,7
5. Echipamente de transport, părți și accesorii	616,0	670,3	108,8	5,9	5,9
6. Bunuri de consum nespecificate în altă parte	3 969,4	4 728,9	119,1	38,3	41,5

*) Inklusiv alte bunuri nespecificate.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Oferta de export a fost susținută, în 2001, de patru **grupe de mărfuri**, care au reprezentat peste două treimi din exportul total.

Comparativ cu anul 2000 și-au majorat contribuția la export următoarele grupe de mărfuri: textile, confecții, încălțăminte (cu 3 puncte procentuale), mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport (cu 1,1 puncte procentuale), produse agroalimentare și alte mărfuri (cu câte 0,5 puncte procentuale).

Tabelul nr. 14. Exportul pe grupe de mărfuri

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	10 366,0	11 385,0	109,8	100,0	100,0
Produse agroalimentare	338,5	433,3	128,0	3,3	3,8
Produse minerale	821,8	784,4	95,4	7,9	6,9
Produse chimice și plastice	747,9	734,1	98,2	7,2	6,4
Produse din lemn, hârtie	645,0	634,8	98,4	6,2	5,6
Textile, confecții, încălțăminte	3 295,0	3 961,1	120,2	31,8	34,8
Metale comune	1 657,9	1 515,9	91,4	16,0	13,3
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	1 960,1	2 277,3	116,2	18,9	20,0
Alte mărfuri	899,8	1 044,1	116,0	8,7	9,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

b) Orientarea geografică a exportului

În anul 2001, orientarea geografică a exportului s-a modificat față de anul precedent, în principal în favoarea țărilor dezvoltate, datorită intensificării fluxurilor comerciale către țările din Uniunea Europeană. Deși s-a stabilizat din punct de vedere geografic, exportul României continuă să fie mai puțin competitiv decât al principalilor parteneri, datorită diferenței de productivitate care se menține în structura bunurilor exportate.

Tabelul nr. 15. Exportul pe grupe de țări

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	10 366,0	11 385,0	109,8	100,0	100,0
1. Țări dezvoltate	7 292,3	8 472,1	116,2	70,3	74,4
din care:					
- Uniunea Europeană	6 618,4	7 720,1	116,6	63,8	67,8
- AELS	101,1	127,4	126,0	1,0	1,1
- SUA	379,8	357,1	94,0	3,7	3,1
- Japonia	16,1	17,7	109,9	0,2	0,2
2. Țări în tranziție	1 434,6	1 338,3	93,3	13,8	11,8
din care:					
- CEFTA	848,4	807,7	95,2	8,2	7,1
- Federația Rusă	88,8	82,8	93,2	0,9	0,7
- Ucraina	89,7	45,1	50,3	0,9	0,4
- Republica Moldova	142,3	111,5	78,4	1,4	1,0
3. Țări în curs de dezvoltare	1 638,1	1 553,5	94,8	15,8	13,6
4. Țări nespecificate*	1,0	21,1	2 110,0	0,0	0,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

*) Se cuprind bunurile pentru care nu s-a completat pe declarația vamală țara de destinație la export.

Exportul destinat pieței **țărilor dezvoltate** s-a cifrat în 2001 la 8 472,1 milioane dolari SUA, mai mare atât ca valoare, cât și ca pondere în exportul total comparativ cu 2000 (cu 16,2 la sută, respectiv cu 4,1 puncte procentuale) – tendință imprimată de comerțul cu Uniunea Europeană (în creștere cu 16,6 la sută). Exportul către Uniunea Europeană a reprezentat 67,8 la sută din exportul total (în creștere cu 4 puncte procentuale față de 2000) și a fost concentrat în proporție de peste 84 la sută în cinci țări: Italia, Germania, Franța, Marea Britanie și Olanda.

Tabelul nr. 16. Exportul pe grupe de mărfuri către Uniunea Europeană

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	6 618,4	7 720,1	116,6	100,0	100,0
Produse agroalimentare	161,5	234,5	145,2	2,4	3,0
Produse minerale	57,2	189,8	331,8	0,9	2,5
Produse chimice și plastice	271,5	256,5	94,5	4,1	3,3
Produse din lemn, hârtie	253,8	278,5	109,7	3,8	3,6
Textile, confecții, încălțăminte	3 041,6	3 672,0	120,7	46,0	47,6
Metale comune	817,5	698,3	85,4	12,4	9,0
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	1 331,8	1 580,9	118,7	20,1	20,5
Alte mărfuri	683,5	809,6	118,4	10,3	10,5

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul către UE a crescut la majoritatea grupelor de mărfuri, cu excepția metalelor comune și a produselor chimice și plastice, la care reducerea a fost de 14,6 la sută, respectiv de 5,5 la sută. Grupele de mărfuri care și-au sporit contribuția la export în anul 2001 au fost produse minerale și textile, confecții, încălțăminte (cu câte 1,6 puncte procentuale), produse agroalimentare (cu 0,6 puncte procentuale), mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport (cu 0,4 puncte procentuale) și alte mărfuri (cu 0,2 puncte procentuale).

Exportul către **țările în tranziție** a însumat 1 338,3 milioane dolari SUA, în scădere cu 6,7 la sută față de anul precedent, din care cel pe relația CEFTA cu 4,8 la sută. Ponderea exportului către țările în tranziție în total export s-a redus cu 2 puncte procentuale, din care CEFTA cu 1,1 puncte procentuale (la produse minerale, produse din lemn, hârtie și mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport).

Tabelul nr. 17. Exportul pe grupe de mărfuri către CEFTA

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	848,4	807,7	95,2	100,0	100,0
Produse agroalimentare	50,8	62,5	123,0	6,0	7,7
Produse minerale	249,8	169,7	67,9	29,4	21,0
Produse chimice și plastice	84,3	93,6	111,0	9,9	11,6
Produse din lemn, hârtie	66,2	47,4	71,6	7,8	5,9
Textile, confecții, încălțăminte	79,2	110,5	139,5	9,3	13,7
Metale comune	90,2	107,9	119,6	10,6	13,4
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	175,9	144,8	82,3	20,7	17,9
Alte mărfuri	52,0	71,3	137,1	6,1	8,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul către **țările în curs de dezvoltare** a fost de 1 553,5 milioane dolari SUA, în scădere față de 2000 atât ca valoare, cât și ca pondere (cu 5,2 la sută, respectiv cu 2,2 puncte procentuale).

1.1.1.2. Structura și orientarea geografică a importului

a) Structura importului

În anul 2001, consolidarea creșterii economice pe baza consumului final și a investițiilor a determinat majorarea ponderii importului de bunuri de consum și de capital, pe seama creșterii veniturilor reale (majorarea salariului real și înghețarea prețului energiei în prima parte a anului 2001) și a stimulentele fiscale acordate întreprinderilor mici și mijlocii.

Tabelul nr. 18. Evoluția importului (FOB) pe clase din Sistemul Conturilor Naționale

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structura (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL*	12 050,0	14 354,0	119,1	100,0	100,0
1. Bunuri de capital	1 899,1	2 362,1	124,4	15,8	16,5
2. Bunuri intermediare	8 206,8	9 495,8	115,7	68,1	66,1
3. Bunuri de consum	1 794,2	2 240,2	124,9	14,9	15,6

*) Inklusiv bunuri neclasificate.

Sursa: Institutul Național de Statistică

În același timp, scăderea prețurilor internaționale a determinat diminuarea ponderii importului de bunuri intermediare.

Tabelul nr. 19. Importul (FOB) după marile categorii economice

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL*	12 050,0	14 354,0	119,1	100,0	100,0
1. Alimente și băuturi	660,1	847,3	128,4	5,5	5,9
- din care: produse prelucrate	450,5	581,3	129,0	3,7	4,0
2. Aprovizionări industriale	4 959,0	5 872,6	118,4	41,2	40,9
- din care: produse prelucrate	4 501,5	5 412,7	120,2	37,4	37,7
3. Combustibili și lubrifianți	1 446,3	1 790,2	123,8	12,0	12,5
- din care: produse prelucrate	268,9	418,4	155,6	2,2	2,9
4. Bunuri de capital (exclusiv echipamente de transport, părți și accesorii)	2 888,6	3 185,5	110,3	24,0	22,2
5. Echipamente de transport, părți și accesorii	642,8	855,6	133,1	5,3	6,0
6. Bunuri de consum nespecificate în altă parte	1 409,9	1 755,4	124,5	11,7	12,2

*) Inklusiv bunuri nespecificate.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comparativ cu anul 2000, ponderea importului de **bunuri prelucrate** (după **marile categorii economice**) în importul total a crescut ușor, de la 84,3 la sută la 85 la sută, în special la combustibili și lubrifianți, echipamente de transport, bunuri de consum nespecificate, alimente și băuturi.

Cererea de import a fost susținută în anul 2001 de toate **grupele de mărfuri**, creșteri peste medie (19,1 la sută) înregistrându-se la produse agroalimentare, metale comune, alte mărfuri și produse din lemn, hârtie.

Tabelul nr. 20. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	12 050,0	14 354,0	119,1	100,0	100,0
Produse agroalimentare	860,2	1 114,0	129,5	7,1	7,8
Produse minerale	1 747,2	2 064,5	118,2	14,5	14,4
Produse chimice și plastice	1 531,0	1 824,0	119,1	12,7	12,7
Produse din lemn, hârtie	345,0	420,0	121,7	2,9	2,9
Textile, confecții, încălțăminte	2 172,4	2 542,0	117,0	18,0	17,7
Metale comune	822,3	1 050,6	127,8	6,8	7,3
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	3 477,1	3 992,7	114,8	28,9	27,8
Alte mărfuri	1 094,8	1 346,2	123,0	9,1	9,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comparativ cu anul 2000 și-au majorat contribuția la import următoarele grupe de mărfuri: produse agroalimentare (cu 0,7 puncte procentuale), metale comune (0,5 puncte procentuale) și alte mărfuri (0,3 puncte procentuale).

b) Orientarea geografică a importului

Sursa principală a importurilor românești au constituit-o **țările dezvoltate** (65,1 la sută din importul total), urmate de **țările în tranziție** (21,8 la sută) și de **țările în curs de dezvoltare** (10,9 la sută).

Tabelul nr. 21. Importul (FOB) pe grupe de țări

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	12 050,0	14 354,0	119,1	100,0	100,0
1. Țări dezvoltate	7 735,8	9 340,2	120,7	64,2	65,1
din care:					
- Uniunea Europeană	6 819,6	8 231,9	120,7	56,6	57,3
- AELS	168,4	185,7	110,3	1,4	1,3
- SUA	361,0	452,9	125,5	3,0	3,2
- Japonia	157,1	141,8	90,3	1,3	1,0
2. Țări în tranziție	2 760,2	3 128,4	113,3	22,9	21,8
din care:					
- CEFTA	1 109,2	1 418,5	127,9	9,2	9,9
- Federația Rusă	1 034,2	1 092,7	105,7	8,6	7,6
- Ucraina	181,0	295,6	163,3	1,5	2,1
- Republica Moldova	38,1	35,7	93,7	0,3	0,2
3. Țări în curs de dezvoltare	1 230,9	1 566,8	127,3	10,2	10,9
4. Țări nespecificate*	323,1	318,6	98,6	2,7	2,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

*) Se cuprind bunurile pentru care nu s-a completat pe declarația vamală țara de origine la import.

Importul din **țările dezvoltate** s-a cifrat în 2001 la 9 340,2 milioane dolari SUA, în creștere cu 20,7 la sută față de anul 2000. Această evoluție a fost determinată de creșterea importului din

Uniunea Europeană (cu 20,7 la sută) și SUA (25,5 la sută). Ca pondere, importul din țările dezvoltate a crescut cu 0,9 puncte procentuale.

Tabelul nr. 22. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri din Uniunea Europeană

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	6 819,6	8 231,9	120,7	100,0	100,0
Produse agroalimentare	273,1	359,0	131,5	4,0	4,4
Produse minerale	114,3	167,0	146,1	1,7	2,0
Produse chimice și plastice	970,7	1 180,9	121,7	14,2	14,3
Produse din lemn, hârtie	197,7	243,7	123,3	2,9	3,0
Textile, confecții, încălțăminte	1 828,1	2 140,9	117,1	26,8	26,0
Metale comune	397,0	528,8	133,2	5,8	6,4
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	2 261,8	2 629,0	116,2	33,2	31,9
Alte mărfuri	776,9	982,6	126,5	11,4	11,9

Sursa: Institutul Național de Statistică

Importul din Uniunea Europeană a reprezentat 57,3 la sută din importul anului 2001 (în creștere cu 0,7 puncte procentuale față de 2000) și a fost concentrat în proporție de peste 83 la sută în cinci țări: Italia, Germania, Franța, Marea Britanie și Austria.

Importul din UE s-a majorat la toate grupele de mărfuri, dar mai accentuat la produse minerale (cu 46,1 la sută), metale comune (cu 33,2 la sută), produse agroalimentare (cu 31,5 la sută) și alte mărfuri (cu 26,5 la sută).

Importul din **țările în tranziție** a însumat 3 128,4 milioane dolari SUA, în creștere cu 13,3 la sută față de anul precedent, din care cel pe relația CEFTA cu 27,9 la sută. Ponderea importului din țările în tranziție în total import a scăzut cu 1,1 puncte procentuale, pe seama limitării importului din Federația Rusă, în pofida creșterii cu 0,7 puncte procentuale a ponderii importului din țările CEFTA.

Tabelul nr. 23. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri din CEFTA

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
TOTAL	1 109,2	1 418,5	127,9	100,0	100,0
Produse agroalimentare	196,3	268,9	137,0	17,7	19,0
Produse minerale	75,2	83,8	111,4	6,8	5,9
Produse chimice și plastice	250,1	286,6	114,6	22,5	20,2
Produse din lemn, hârtie	109,5	132,9	121,4	9,9	9,4
Textile, confecții, încălțăminte	74,3	86,6	116,6	6,7	6,1
Metale comune	118,1	178,2	150,9	10,6	12,6
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	191,1	263,3	137,8	17,2	18,6
Alte mărfuri	94,6	118,2	124,9	8,5	8,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Importul din CEFTA s-a majorat la toate grupele de mărfuri, dar mai accentuat la metale comune (cu 50,9 la sută), mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport (37,8 la sută), produse agroalimentare (37,0 la sută).

Importul din **țările în curs de dezvoltare** a fost de 1 566,8 milioane dolari SUA, mai mare atât ca valoare, cât și ca pondere comparativ cu anul precedent (cu 27,3 la sută, respectiv cu 0,7 puncte procentuale).

1.1.1.3. Structura pe valute și eficiența comerțului exterior

Structura pe valute a exportului evidențiază creșterea ponderii euro de la 51 la sută în anul 2000 la 55,6 la sută în 2001 – corespunzător trendului exportului destinat Uniunii Europene, concomitent cu scăderea ponderii dolarului american și a altor valute. La import, ponderea euro a continuat să se situeze peste pragul de 60 la sută, iar ponderea dolarului a crescut ușor, în defavoarea altor valute.

Tabelul nr. 24. Structura comerțului exterior pe valute

	Export		Import	
	2000	2001	2000	2001
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolarul SUA (USD)	42,8	39,5	33,7	35,1
Euro (EUR)	51,0	55,6	60,4	60,7
Alte valute	6,2	4,9	5,9	4,2

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

În anul 2001 tendința de îmbunătățire a raportului de schimb pe seama reducerii mai accentuate a prețurilor de import comparativ cu prețurile de export, reflectată la nivelul Europei Centrale și de Est, a caracterizat și comerțul exterior românesc cu UE. Indicele raportului de schimb pentru anul 2001 a fost de 102 la sută, din care pe relația UE de 103,6 la sută. Pe celelalte relații raportul de schimb a fost nefavorabil, situându-se între 97,8 la sută pe țările în tranziție și 99 la sută pe alte țări, datorită reducerii mai accentuate a prețurilor la export. Atenuarea expansiunii economice și plafonarea comerțului internațional de mărfuri au contribuit la înjumătățirea ratei de creștere a volumului exportului românesc comparativ cu anul 2000, în special către țările în tranziție (CEFTA) și alte țări. În ceea ce privește importul, creșterea de volum a fost limitată pe țările în tranziție (în principal de scăderea importului de gaze naturale din Federația Rusă) și alte țări.

Tabelul nr. 25. Eficiența comerțului exterior

	U.M.	2000	2001
Indici valorici		- an precedent = 100 -	
Export	%	122,1	109,8
Import	%	123,7	119,1
Indici de valori unitare*			
Export	%	98,5	98,1
Import	%	95,2	96,2
Indicii volumului fizic*			
Export	%	124,0	112,0
Import	%	129,9	123,9
Indicele raportului de schimb			
net (valori unitare)	%	103,5	102,0
brut (volum fizic)	%	95,4	90,4
Indicele puterii de cumpărare a exporturilor	%	128,3	114,2

**) Indici calculați de Institutul Național de Statistică*

1.1.1.4. Contribuția sectorului privat

Agenții economici cu capital privat (comisionari și producători) care desfășoară activitate de comerț exterior au realizat în 2001 două treimi din exportul total (7 591,1 milioane dolari SUA), mai mult cu 11,4 la sută decât în 2000. Importurile sectorului privat s-au cifrat la 9 994,8 milioane dolari SUA, în creștere cu 18,4 la sută, reprezentând 69,6 la sută în total importuri (70,1 la sută în 2000). Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în sectorul privat a scăzut de la 80,7 la sută în 2000 la 76 la sută în 2001.

Tabelul nr. 26. Evoluția comerțului exterior din sectorul privat

	U.M.	2000	2001	Indici (%) 2001/2000
Export (FOB)	mil. USD	6 814,4	7 591,1	111,4
pondere în exportul total	%	65,7	66,7	x
Import (FOB)	mil. USD	8 443,2	9 994,8	118,4
pondere în importul total	%	70,1	69,6	x
Soldul balanței comerciale	mil. USD	-1 628,8	-2 403,7	147,6
Gradul de acoperire	%	80,7	76,0	x

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

1.1.1.5. Importul net de produse energetice

Importul net de produse energetice a fost în anul 2001 de **1 111,6 milioane dolari SUA** (37,4 la sută din deficitul balanței comerciale), în creștere cu 54,7 la sută față de anul precedent. Pe tipuri de resurse, creșterea a fost atenuată de exportul net de produse petroliere și de energie electrică. **Exportul** de resurse energetice primare s-a cifrat la 707,1 milioane dolari SUA (6,2 la sută din exportul total), în scădere cu aproape 5 la sută față de 2000, din reducerea prețului produselor petroliere. **Importul FOB** de resurse energetice a însumat 1 818,8 milioane dolari

SUA (12,7 la sută din importul total), în creștere cu aproape o pătrime față de 2000, atât din majorarea prețurilor externe, cât și a volumului.

Tabelul nr. 27. Importul net (FOB) de produse energetice

	- milioane dolari SUA -	
	2000	2001
TOTAL	-718,6	-1111,6
1. Gaze naturale	-301,1	-324,3
2. Energie electrică	23,6	41,1
3. Țiței brut	-759,2	-880,7
4. Produse petroliere	465,6	278,7
5. Combustibili minerali	-147,5	-226,4

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

1.1.2. Balanța serviciilor

Balanța serviciilor a înregistrat în anul 2001 un **deficit** de 209 milioane dolari SUA, mai mic cu 17,7 la sută față de 2000, respectiv cu 0,2 puncte procentuale ca pondere în PIB, datorită creșterii mai accentuate a încasărilor în raport cu plățile la poziția **alte servicii**. Dintre componente, singura necreatoare de deficit a fost cea de transport.

Tabelul nr. 28. Balanța serviciilor

	- milioane dolari -		Indici (%)	Structură (%)	
	2000	2001	2001/2000	2000	2001
Încasări	1 767	1 994	112,8	100,0	100,0
transport	652	789	121,0	36,9	39,6
turism-călătorii	359	362	100,8	20,3	18,2
alte servicii	756	843	111,5	42,8	42,3
Plăți	2 021	2 203	109,0	100,0	100,0
transport	655	788	120,3	32,4	35,8
turism-călătorii	425	449	105,6	21,0	20,4
alte servicii	941	966	102,7	46,6	43,8
Sold	-254	-209	82,3		
transport	-3	1	x		
turism-călătorii	-66	-87	131,8		
alte servicii	-185	-123	66,5		

Încasările din servicii au însumat 1 994 milioane dolari SUA, mai mult cu 12,8 la sută față de anul 2000, în special la transport și alte servicii. **Plățile pentru servicii** s-au cifrat la 2 203 milioane dolari SUA, în creștere (provenind de la toate componentele) cu 9 la sută, cu mențiunea că la transport majorarea s-a situat peste medie.

1.1.2.1. Serviciile de transport

Poziția transport a înregistrat în anul 2001 un excedent de 1 milion dolari SUA, comparativ cu un deficit de 3 milioane dolari SUA în anul precedent. Dintre componente, singura care s-a încheiat cu deficit a fost cea de transport mărfuri.

Tabelul nr. 29 Servicii de transport

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Încasări	652,0	789,0	121,0	100,0	100,0
navlu - transport mărfuri	442	528	119,5	67,8	66,9
transport pasageri	35	57	162,9	5,4	7,2
alte servicii de transport	175	204	116,6	26,8	25,9
Plăți	655,0	788,0	120,3	100,0	100,0
navlu - transport mărfuri	573	704	122,9	87,5	89,3
transport pasageri	26	26	100,0	4,0	3,3
alte servicii de transport	56	58	103,6	8,5	7,4
Sold	-3	1	x		
navlu - transport mărfuri	-131	-176	134,4		
transport pasageri	9	31	344,4		
alte servicii de transport	119	146	122,7		

Transportul de mărfuri a înregistrat în 2001 un deficit de 176 milioane dolari SUA, în creștere cu peste o treime față de 2000, pe fondul corelării încasărilor cu evoluția exportului și a plăților cu cea a importului.

Tabelul nr. 30. Volumul mărfurilor transportate

	- mii tone -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Export (cărăuși rezidenți)	5 739,2	5 225,0	91,0	100,0	100,0
- feroviar	2 717,1	2 471,4	91,0	47,3	47,3
- rutier	1 685,0	1 726,8	102,5	29,3	33,0
- fluvial	101,7	138,9	136,6	1,8	2,7
- maritim	1 229,5	868,9	70,7	21,4	16,6
- aerian	5,9	1,2	20,3	0,1	0,0
- conducte	-	17,8	x	x	0,3
Import (cărăuși nerezidenți)	20 362,1	25 253,3	124,0	100,0	100,0
- feroviar	7 794,6	7 673,5	98,4	38,3	30,4
- rutier	1 295,4	1 585,9	122,4	6,4	6,3
- fluvial	192,8	320,0	166,0	0,9	1,3
- maritim	8 931,7	11 773,2	131,8	43,9	46,6
- aerian	4,9	5,1	104,1	*)	*)
- conducte	2 142,7	3 895,5	181,8	10,5	15,4

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

*) valori sub 0,05

Creșterea încasărilor căraușilor rezidenți a fost favorizată în principal de majorarea volumului de marfă exportată (transport rutier și fluvial), iar creșterea plăților către căraușii nerezidenți a fost determinată de accentuarea importurilor de materii prime de bază (transport conducte, fluvial, maritim).

Poziția transport pasageri a înregistrat în 2001 o majorare a excedentului de 3,4 ori față de anul precedent, pe seama creșterii încasărilor cu aproape două treimi.

1.1.2.2. Serviciile de turism - călătorii

În 2001, deficitul poziției turism-călătorii a fost de 87 milioane dolari SUA, mai mare cu aproape o treime față de anul precedent, pe fondul reducerii încasărilor din deplasări oficiale.

Tabelul nr. 31. Servicii de turism - călătorii

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Încasări	359	362	100,8	100,0	100,0
deplasări oficiale	87	59	67,8	24,2	16,3
turism particular	270	301	111,5	75,2	83,1
alte categorii de călătorii	2	2	100,0	0,6	0,6
Plăți	425	449	105,6	100,0	100,0
deplasări oficiale	241	245	101,7	56,7	54,6
turism particular	183	203	110,9	43,1	45,2
alte categorii de călătorii	1	1	100,0	0,2	0,2
Sold	-66	-87	131,8		
deplasări oficiale	-154	-186	120,8		
turism particular	87	98	112,6		
alte categorii de călătorii	1	1	100,0		

1.1.2.3. Alte servicii

Deficitul poziției alte servicii a fost de 123 milioane dolari SUA (58,8 la sută din deficitul serviciilor), în scădere cu o treime față de anul precedent, datorită creșterii mai accentuate a încasărilor în raport cu plățile. Principalele servicii creatoare de deficit au fost cele comerciale, profesionale, de leasing operațional și de asigurări.

Tabelul nr. 32. Alte servicii

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Încasări	756	843	111,5	100,0	100,0
din care:					
servicii de asigurări	21	37	176,2	2,8	4,4
servicii comerciale, profesionale etc.	160	196	122,5	21,2	23,3
servicii financiare	110	94	85,5	14,6	11,2
leasing operațional	2	8	400,0	0,3	0,9
servicii de comunicații	145	135	93,1	19,2	16,0
servicii în construcții	30	59	196,7	4,0	7,0
servicii culturale și de recreere	67	61	91,0	8,9	7,2
Plăți	941	966	102,7	100,0	100,0
din care:					
servicii de asigurări	41	49	119,5	4,4	5,1
servicii comerciale, profesionale etc.	236	265	112,3	25,1	27,4
servicii financiare	98	76	77,6	10,4	7,9
leasing operațional	31	29	93,5	3,3	3,0
servicii de comunicații	82	91	111,0	8,7	9,4
servicii în construcții	28	24	85,7	3,0	2,5
servicii culturale și de recreere	63	69	109,5	6,7	7,1
Sold	-185	-123	66,5		
din care:					
servicii de asigurări	-20	-12	60,0		
servicii comerciale, profesionale etc.	-76	-69	90,8		
servicii financiare	12	18	150,0		
leasing operațional	-29	-21	72,4		
servicii de comunicații	63	44	69,8		
servicii în construcții	2	35	17,5 ori		
servicii culturale și de recreere	4	-8	x		

1.2. Balanța veniturilor

Tranzacțiile generatoare de venituri au determinat în anul 2001 realizarea unui deficit de 282 milioane dolari SUA, care s-a situat ușor sub nivelul anului anterior, datorită veniturilor suplimentare obținute din administrarea rezervei valutare, din muncă și din dobânzi aferente creditelor pe termen scurt. Comparativ cu anul 2000, structura veniturilor încasate s-a modificat, în sensul creșterii ponderii veniturilor din investiții de portofoliu și din investiții directe, concomitent cu reducerea veniturilor încasate din muncă și din dobânzi. La plăți, au crescut ponderile deținute de repatrierile de dividende din investiții directe și din investiții de portofoliu, în defavoarea ponderilor dobânzilor aferente împrumuturilor și creditelor pe termen mediu și lung și a veniturilor din muncă.

Ca pondere, deficitul balanței veniturilor a reprezentat în anul 2001 peste 12 la sută din contul curent, în scădere cu 8,7 puncte procentuale față de anul precedent, efect al evoluției pozițiilor corespondente din contul financiar.

Tabelul nr. 33. Balanța veniturilor

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Încasări	325	455	140,0	100,0	100,0
venituri din muncă	94	112	119,1	28,9	24,6
venituri din investiții directe	8	15	187,5	2,5	3,3
venituri din investiții de portofoliu	103	178	172,8	31,7	39,1
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	120	150	125,0	36,9	33,0
Plăți	610	737	120,8	100,0	100,0
venituri din muncă	5	4	80,0	0,8	0,5
venituri din investiții directe	72	117	162,5	11,8	15,9
venituri din investiții de portofoliu	74	105	141,9	12,1	14,2
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	459	511	111,3	75,2	69,3
Sold	-285	-282	98,9		
venituri din muncă	89	108	121,3		
venituri din investiții directe	-64	-102	159,4		
venituri din investiții de portofoliu	29	73	251,7		
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	-339	-361	106,5		

Poziția venituri din muncă a înregistrat un excedent de 108 milioane dolari SUA (în creștere cu peste o cincime față de anul 2000), pe seama majorării veniturilor obținute de muncitorii români care lucrează în străinătate cu contracte de muncă.

Veniturile din investiții de portofoliu au înregistrat în 2001 un excedent de 73 milioane dolari SUA, mai mare de 2,5 ori față de anul precedent, ca urmare a dobânzilor încasate pentru portofoliul de titluri deținut de banca centrală.

Tabelul nr. 34. Evoluția volumului dobânzilor

	-milioane dolari SUA-					
	2000			2001		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
TOTAL	120	459	-339	150	511	-361
Dobânzi la credite pe termen mediu și lung	86	446	-360	86	497	-411
FMI	0	23	-23	0	19	-19
G-24	0	6	-6	0	18	-18
BIRD	0	101	-101	0	102	-102
BERD	0	56	-56	0	56	-56
alți creditori	86	260	-174	86	302	-216
Dobânzi la credite pe termen scurt	34	13	21	64	14	50

Veniturile din alte investiții de capital au înregistrat un deficit de 361 milioane dolari SUA (mai mare cu 6,5 la sută comparativ cu anul 2000), datorită creșterii dobânzilor plătite pentru împrumuturile pe termen mediu și lung. Soldul dobânzilor plătite și încasate pentru creditele și plasamentele pe termen scurt s-a majorat de 2,4 ori față de anul anterior. Dobânzile pentru creanțe și angajamente pe termen mediu și lung au rămas constante pentru încasări și s-au majorat pentru plăți. Încasările se referă la dobânzile capitalizate aferente creanțelor externe

deținute de România sub forma creditelor guvernamentale acordate înainte de 1990. Între acestea, creanțele deținute asupra Irakului și Cubei au condus la capitalizarea, în anul 2001, a unor dobânzi de 64 milioane dolari SUA. Dobânzile plătite pentru datoria pe termen mediu și lung au înregistrat o ușoară creștere (11,4 la sută). Aproape jumătate din aceste plăți au revenit instituțiilor financiare internaționale, care constituie de altfel și principala sursă a împrumuturilor pe termen mediu și lung.

1.3. Balanța transferurilor curente

În mod tradițional excedentară, balanța transferurilor curente a înregistrat, în 2001, cel mai mare nivel din ultimii ani (1 143 milioane dolari SUA, reprezentând 2,9 la sută din PIB), în creștere cu aproape o treime față de anul anterior, datorită influxurilor bănești de la nerezidenți și asistenței tehnice nerambursabile. La poziția principală, transferuri private, încasările au crescut cu mai mult de o pătrime, pe seama intensificării transferurilor rapide de tipul Western Union.

Tabelul nr. 35. Balanța transferurilor curente

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Încasări	1 079	1 417	131,3	100,0	100,0
Administrație publică	151	252	166,9	14,0	17,8
Transferuri private	928	1165	125,5	86,0	82,2
Plăți	219	274	125,1	100,0	100,0
Administrație publică	29	31	106,9	13,2	11,3
Transferuri private	190	243	127,9	86,8	88,7
Sold	860	1143	132,9	100,0	100,0
Administrație publică	122	221	181,1	14,2	19,3
Transferuri private	738	922	124,9	85,8	80,7

Fondurile utilizate de România în cadrul asistenței tehnice PHARE în anul 2001 au totalizat 204 milioane dolari SUA¹, fiind de 2,3 ori mai mari față de 2000, și au fost alocate pentru asistență tehnică nerambursabilă (64,7 la sută) și achiziții de bunuri și lucrări publice (35,3 la sută). Cele mai utilizate forme de asistență au fost: acordarea de consultanță, dotarea cu echipamente, cursuri de instruire.

¹ Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

2. Contul de capital și financiar

Îmbunătățirea *rating*-ului de țară și consolidarea economică din anul 2001 au facilitat accesul României pe piețele internaționale de capital asigurând fluxurile financiare necesare finanțării deficitului de cont curent și majorării rezervei oficiale.

Tabelul nr. 36. Contul de capital și financiar					
	- milioane dolari SUA -		Indici (%)	Structură (%)	
	2000	2001	2001/2000	2000	2001
Credit	5 397	6 739	124,9	100,0	100,0
transferuri de capital	37	108	291,9	0,7	1,6
investiții directe	1 106	1 303	117,8	20,5	19,3
investiții de portofoliu	472	1 155	244,7	8,7	17,1
alte investiții de capital	3 693	4 150	112,4	68,4	61,6
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	75	23	30,7	1,4	0,3
active de rezervă BNR	14	0	0,0	0,3	0,0
Debit	4 167	5 240	125,7	100,0	100,0
transferuri de capital	1	13	1300,0	*)	0,2
investiții directe	58	129	222,4	1,4	2,5
investiții de portofoliu	371	580	156,3	8,9	11,1
alte investiții de capital	2 717	3 025	111,3	65,2	57,7
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	78	9	11,5	1,9	0,2
active de rezervă BNR	942	1 484	157,5	22,6	28,3
Sold	1 230	1 499	121,9		
transferuri de capital	36	95	263,9		
investiții directe	1 048	1 174	112,0		
investiții de portofoliu	101	575	569,3		
alte investiții de capital	976	1 125	115,3		
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	-3	14	x		
active de rezervă BNR	-928	-1 484	159,9		

*) sub 0,05 la sută

Componentele contului de capital și financiar au prezentat, în perioada analizată, următoarele caracteristici:

- investițiile directe nete (capitalul vărsat în numerar și în natură) au crescut cu 126 milioane dolari SUA față de 2000, ceea ce în contextul diminuării fluxurilor investiționale la nivel mondial reflectă percepția unei economii care se îndreaptă spre normalitate;
- investițiile de portofoliu au înregistrat o creștere semnificativă față de anul precedent, ca urmare a euroobligațiunilor emise de guvern și de companii de stat ;
- fluxul creditelor acordate pe termen mediu și lung a fost influențat semnificativ de capitalizarea dobânzilor (86 milioane dolari SUA) la creditele guvernamentale din 1989;
- în luna noiembrie 2001 s-a încheiat un nou acord *stand-by* cu FMI (în valoare de 380 milioane dolari SUA, pe o perioadă de 18 luni) și a fost eliberată prima tranșă din cele șase programate (67 milioane dolari SUA);

- politica de consolidare a rezervelor a reprezentat pentru banca centrală o constantă pe tot parcursul anului 2001 și s-a concretizat în majorarea rezervei valutare cu 1,4 miliarde dolari SUA, pe seama cumpărărilor nete de pe piața valutară, fiind favorizată de efectuarea a două emisiuni publice de euroobligațiuni și a unor emisiuni de obligațiuni în valută pe piața internă. Pe de altă parte, rezerva valutară oficială s-a redus cu valoarea plăților efectuate în contul serviciului datoriei externe, cu valoarea titlurilor în valută răscumpărate de Ministerul Finanțelor Publice și cu cea a primei rate din datoria față de Suedia. Pe ansamblu, la sfârșitul anului 2001, rezerva băncii centrale a atins nivelul record de 3,9 miliarde dolari SUA – cel mai mare nivel înregistrat în ultimii ani.

Soldul contului financiar a fost de 1 404 milioane dolari SUA, mai mare cu 17,6 la sută față de 2000, ca urmare a îmbunătățirii raportului intrări/ieșiri.

	2000			2001		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
Active externe	795	2 100	-1 305	870	2 389	-1 519
investiții directe	45	34	11	48	31	17
investiții de portofoliu	39	11	28	20	28	-8
alte investiții de capital	672	1 078	-406	795	845	-50
conturi de cliring	25	35	-10	7	1	6
active de rezervă BNR	14	942	-928	0	1 484	-1 484
Pasive externe	4 565	2 066	2 499	5 761	2 838	2 923
investiții directe	1 061	24	1 037	1 255	98	1 157
investiții de portofoliu	433	360	73	1 135	552	583
alte investiții de capital	3 021	1 639	1 382	3 355	2 180	1 175
conturi în tranzit, conturi de cliring	50	43	7	16	8	8

Activele contului financiar reflectă modificările apărute în: investițiile rezidenților în străinătate, achiziționarea de titluri de valoare străine, plasamente în depozite la băncile din străinătate, împrumuturi și rezerve oficiale. În anul 2001, activele externe au crescut cu 1 519 milioane dolari SUA, comparativ cu 1 305 milioane dolari SUA în anul precedent.

Pasivele contului financiar reflectă investițiile nerezidenților în România, cumpărări de titluri de valoare interne, depozitele nerezidenților, precum și creditele și împrumuturile atrase. În anul 2001, pasivele externe au crescut cu 2 923 milioane dolari SUA, comparativ cu 2 499 milioane dolari SUA în anul precedent.

2.1. Investiții directe

În anul 2001, intrările din investiții directe ale nerezidenților au atins o valoare de 1 255 milioane dolari SUA, mai mari cu peste 18 la sută față de anul precedent (inclusiv creditele de la compania „mamă” la „fiică”), datorită ameliorării *rating*-ului de țară care a stimulat reluarea procesului investițional.

Tabelul nr. 38. Investiții directe

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2001/2000	Structură (%)	
	2000	2001		2000	2001
Credit	1 106	1 303	117,8	100,0	100,0
în numerar	727	918	126,3	65,7	70,5
- ale nerezidenților în România	682	870	127,6	61,6	66,8
- ale rezidenților în străinătate	45	48	106,7	4,1	3,7
în natură (ale nerezidenților în România)	379	385	101,6	34,3	29,5
Debit	58	129	222,4	100,0	100,0
în numerar	58	129	222,4	100,0	100,0
- ale nerezidenților în România	24	98	408,3	41,4	76,0
- ale rezidenților în străinătate	34	31	91,2	58,6	24,0
Sold	1 048	1 174	112,0		
în numerar	669	789	117,9		
- ale nerezidenților în România	658	772	117,3		
- ale rezidenților în străinătate	11	17	154,5		
în natură (ale nerezidenților în România)	379	385	101,6		

Comparativ cu anul 2000, structura investițiilor directe s-a modificat, în sensul majorării ponderii investițiilor în numerar, în detrimentul investițiilor în natură. Investițiile în numerar (inclusiv privatizări) au fost încurajate de stabilitatea economică, de îmbunătățirea *rating*-ului de țară și de ameliorarea cadrului legislativ. Cele mai reprezentative privatizări au fost Banca Agricolă, care a fost preluată de un consorțiu din care fac parte Raiffeisen și Fondul de Investiții Româno-American și SIDEX, de un acționar strategic (cu peste 51 la sută) reprezentat de grupul indiano-britanic ISPAT.

Investițiile directe nete au însumat 1 174 milioane dolari SUA, mai mari cu 12 la sută față de anul 2000, constituind pentru al cincilea an consecutiv principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent.

Din datele Oficiului Național al Registrului Comerțului la sfârșitul anului 2001 principalele țări investitoare după capitalul social subscris în valută erau: Olanda, Germania, Franța, SUA, Cipru, Austria, Italia, Antilele Olandeze, Turcia, Coreea de Sud, Marea Britanie, Grecia, Elveția, Ungaria.

2.2. Investiții de portofoliu

Influxurile nete de investiții de portofoliu au însumat 575 milioane dolari SUA, de 5,7 ori mai mari decât în 2000, în principal ca urmare a emisiunilor de euroobligațiuni ale administrației publice – destinate finanțării bugetului, și ale unor companii de stat.

Intrările din investiții de portofoliu s-au cifrat la 1 155 milioane dolari SUA, provenind aproape în totalitate din emisiuni de euroobligațiuni ale administrației publice pe piețele private de capital (655 milioane dolari SUA – coordonate de băncile de investiții CS First Boston și ING Bank Schroeder Salomon Smith Barney) și ale unor companii de stat (Termoelectrica, Petrom și Romtehnica) în valoare de 356 milioane dolari SUA. Ieșirile de investiții de portofoliu au

însumat 580 milioane dolari SUA, din care 275 milioane dolari SUA au reprezentat răscumpărarea obligațiunilor Nomura Securities și Merrill Lynch ajunse la scadență.

Tabelul nr. 39. Investiții de portofoliu

	2000			2001		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
Active	39	11	28	20	28	-8
Sectorul bancar	8	2	6	18	20	-2
Sectorul nebancar	31	9	22	2	8	-6
Pasive	433	360	73	1135	552	583
Autoritatea monetară	0	0	0	0	275	-275
Nomura Securities	0	0	0	0	250	-250
Merrill Lynch	0	0	0	0	25	-25
Sectorul bancar	0	34	-34	1	3	-2
Sectorul guvernamental	259	0	259	655	0	655
Credit Deutsche Bank AG	131	0	131	0	0	0
CS First Boston	0	0	0	517	0	517
ING Bank Schroeder Salomon Smith Barney	128	0	128	138	0	138
Alte sectoare	174	326	-152	479	274	205
din care:						
- valori mobiliare de natura obligațiunilor	67	277	-210	368	171	197
Romtehnica	61	118	-57	107	102	5
Conel-Merrill Lynch	0	125	-125	0	1	-1
Termoelectrica	0	0	0	135	0	135
Mercur Trading-Merrill Lynch	0	2	-2	0	3	-3
Petrom - BNP Paribas Luxemburg	0	0	0	114	0	114
Astra Vagoane- Trinity INC	0	0	0	9	33	-24
Bilete la ordin T.S.	3	8	-5	3	10	-7
Altele	3	24	-21	0	22	-22
- valori mobiliare de natura acțiunilor	107	49	58	111	103	8
(tranzacții CNVM)	107	49	58	111	103	8

În perioada analizată, România și-a sporit participațiile la BERD cu 1 milion dolari SUA și la Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor cu 0,4 milioane dolari SUA.

2.3. Finanțarea deficitului de cont curent

Finanțarea deficitului de cont curent în anul 2001 s-a realizat în proporție de peste 75 la sută din investiții directe și de portofoliu. Împrumuturile externe nete pe termen mediu și lung s-au cifrat la 893 milioane dolari SUA, mai mici cu circa o treime comparativ cu 2000, ca urmare a reducerii împrumuturilor contractate de autoritatea monetară și de sectorul guvernamental, precum și a rambursărilor mai ridicate efectuate de acestea. Finanțarea prin împrumuturi externe pe termen scurt s-a soldat cu intrări nete de 223 milioane dolari SUA, spre deosebire de anul precedent, când s-au înregistrat ieșiri nete de 33 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 40. Surse de finanțare a deficitului de cont curent

	- milioane dolari SUA -	
	2000	2001
Deficit cont curent	-1363	-2317
Surse de finanțare	1 363	2 317
a. transferuri de capital, net	36	95
b. investiții directe, net	1 048	1 174
c. investiții de portofoliu, net	101	575
d. alte investiții de capital:	1 106	1 957
- credite primite pe termen mediu și lung	1 409	938
intrări	2 567	2 663
rambursări	1 158	1 725
- credite acordate pe termen mediu și lung, net	-100	-45
- credite pe termen scurt, net	-33	223
- alte investiții*	-170	841
e. active de rezervă BNR ("-" indică creștere)	-928	-1 484

*) Sunt incluse pozițiile nete pentru numerar și cecuri, depozite, documente în tranzit, conturi de cliring și barter, erori și omisiuni.

B. Poziția investițională internațională a României

Soldul debitor al poziției investiționale internaționale al României a continuat tendința de deteriorare din anii anteriori, la sfârșitul anului 2001 acesta situându-se la circa 9,6 miliarde dolari SUA. Principalii factori care au condus la accentuarea poziției externe debitoare a României au fost creșterea volumului de investiții străine și majorarea datoriei pe termen mediu și lung.

Îmbunătățirea climatului economic intern a influențat pozitiv percepția mediilor internaționale și în special a agențiilor de *rating* privind potențialul economic și financiar al României. Aceasta a facilitat accesul pe piețele private de capital printr-o serie de emisiuni de euroobligațiuni ale Ministerului Finanțelor Publice, în condiții mai avantajoase față de anii precedenți. În luna noiembrie a fost încheiat un nou acord *stand-by* cu FMI în valoare de 380 milioane dolari SUA și a fost eliberată prima tranșă din cele șase programate (67 milioane dolari SUA). În același timp, pe fondul relansării economice, datoria externă privată și-a menținut trendul crescător din anii precedenți, atingând nivelul de aproape 4 miliarde dolari SUA. Revirimentul economic a avut un impact pozitiv și asupra fluxurilor din investiții străine, care în anul 2001 au fost cu 11,6 la sută mai mari decât în anul precedent, fiind orientate în special către sectorul nebancaar.

Banca Națională a României a continuat politica de consolidare a rezervei oficiale, începută în urmă cu doi ani, rezerva atingând la sfârșitul anului 2001 nivelul record de 4,9 miliarde dolari SUA.

Principalele surse de alimentare a rezervei valutare au fost cumpărările de valută efectuate de autoritatea monetară și intrările din împrumuturi externe și din titluri în valută emise de Ministerul Finanțelor Publice. De asemenea, creșterea prețului aurului pe piața metalelor prețioase a condus la majorarea valorii stocului de aur deținut de Banca Națională.

Serviciul datoriei externe a României în anul 2001 a însumat 3 miliarde dolari SUA, cu 18,3 la sută mai mare decât în anul precedent. Pe fondul creșterii exporturilor și a produsului intern brut, indicatorii de îndatorare s-au menținut în limitele considerate normale pe plan internațional. Rata serviciului datoriei externe a fost de 22,5 la sută, iar ponderea serviciului datoriei externe în PIB de 7,2 la sută. Totodată, se remarcă tendința de limitare a ponderii datoriei externe pe termen scurt în totalul datoriei externe (3,4 la sută) și a ratei serviciului datoriei externe pe termen scurt (2,3 la sută).

1. Sectoare instituționale

1.1. Caracterizare generală

La sfârșitul anului 2001, soldul debitor al poziției investiționale internaționale a României a fost 9 562,6 milioane dolari SUA, în creștere cu 1 199 milioane dolari SUA față de cel înregistrat la 31 decembrie 2000. Această evoluție a fost rezultatul direct al tranzacțiilor externe nete, efectuate în decursul anului 2001, în valoare de -1 404,0 milioane dolari SUA, al influențelor favorabile din variația cursurilor de 173,4 milioane dolari SUA, al modificărilor survenite în prețul aurului pe piața internațională a metalelor prețioase, în valoare de 13,7 milioane dolari SUA și al unor clarificări de solduri privind creanțele externe pe termen lung pe relația Coreea de Nord, în valoare de 17,9 milioane dolari SUA.

Din punct de vedere al structurii pe sectoare instituționale, autoritatea monetară și sectorul bancar au înregistrat la sfârșitul anului 2001 solduri creditoare de 4 384,3 milioane dolari SUA și respectiv de 680,2 milioane dolari SUA. Se remarcă creșterea cu 71,2 la sută a soldului creditor al autorității monetare, urmare a consolidării rezervei internaționale a statului și a reducerii datoriei externe pe termen mediu și lung. Sectorul bancar și-a menținut poziția net creditoare, dar în scădere cu 19,2 la sută față de anul precedent, ca efect al creșterii depozitelor în valută ale nerezidenților la bănci comerciale. Celelalte două sectoare au continuat trendul din anii precedenți, înregistrând poziții net debitoare de 1 173,7 milioane dolari SUA (administrație publică) și respectiv de 13 453,4 milioane dolari SUA (sectorul nebancar). În ceea ce privește sectorul guvernamental, soldul debitor al acestuia aproape s-a triplat, urmare a creșterii pasivelor externe cu 831,9 milioane dolari SUA. În anul 2001 Guvernul României a efectuat două noi emisiuni de euroobligațiuni pe piețele private de capital, în valoare de peste 655 milioane dolari SUA, destinate finanțării deficitului bugetar.

Deficitul sectorului nebancar s-a accentuat ca urmare a faptului că firmele românești apelează la surse de finanțare externe în vederea dezvoltării activității proprii.

1.2. Autoritatea monetară (BNR)

Anul 2001 este al doilea an în care poziția investițională internațională a BNR a cunoscut o evoluție favorabilă, soldul activelor externe însumând 6 163 milioane dolari SUA, iar cel al pasivelor externe 1 778,7 milioane dolari SUA.

1.2.1. Active externe

În perioada de analiză stocul de aur monetar s-a majorat ca urmare a dobânzilor aferente plasamentelor efectuate de către Banca Națională a României în străinătate, iar valoarea stocului a crescut cu 18,7 milioane dolari SUA, în principal datorită majorării prețului aurului pe piața internațională a metalelor prețioase.

Evoluția pozitivă a acestui sector a fost determinată în special de creșterea cu 58,8 la sută a rezervei valutare față de 31 decembrie 2000. În decursul anului 2001 Banca Națională a României s-a situat aproape în permanență pe poziția de cumpărător net pe piața valutară, absorbind excedentul de valută. Cumpărările nete de valută ale BNR au însumat 1 171,4 milioane dolari SUA.

Intrările din împrumuturi externe (819,9 milioane dolari SUA) și titlurile în valută emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă (426,4 milioane dolari SUA) au reprezentat un alt factor ce a influențat pozitiv rezerva valutară în anul 2001.

În perioada analizată plățile efectuate din rezerva oficială pentru serviciul datoriei externe au însumat 1 231,6 milioane dolari SUA, iar răscumpărarea titlurilor emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă 201,5 milioane dolari SUA. De asemenea, în luna octombrie a fost achitată prima rată de 30 milioane dolari SUA, aferentă unei datorii mai vechi față de Guvernul suedez.

Tabelul nr. 41. Situația rezervelor valutare ale statului administrate de BNR

	-milioane dolari SUA-		
	31.12.2000	30.06.2001	31.12.2001
Valute convertibile	2 469,7	3 553,2	3 922,5
numerar și cecuri	0,0	0,0	0,1
depozite	495,0	942,3	687,4
din care:			
disponibil la BRI	93,9	499,7	126,8
disponibil la FED	105,2	350,4	397,9
disponibil la bănci în străinătate	294,9	90,4	155,9
disponibil DST la FMI	1,0	1,8	6,8
bonuri de tezaur	1 974,7	2 610,9	3 235,0
Aur	920,0	911,4	938,7

Din punct de vedere al structurii pe plasamente, ponderea principală în totalul rezervei valutare a statului (82,5 la sută) au continuat să o dețină titlurile de valoare (în creștere cu 2,5 puncte procentuale față de finele anului 2000), în timp ce depozitele la bănci în străinătate au reprezentat 17,5 la sută.

De asemenea, structura pe principalele valute a rezervei Băncii Naționale a României reflectă politica de reorientare către euro, asigurându-se astfel corelarea structurii valutare a datoriei externe cu cea a rezervei oficiale și pregătirea unui teren favorabil în vederea integrării țării

noastre în Uniunea Europeană și adoptarea euro. Astfel, soldul rezervelor în euro a crescut cu 153,4 la sută în perioada analizată, moneda unică europeană reprezentând 39 la sută din totalul rezervelor valutare la sfârșitul anului 2001 față de 25,8 la sută la 31 decembrie 2000, în timp ce dolarul american deținea 59,1 la sută față de 74,1 la sută la finele anului 2000.

În anul 2001 gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii a cunoscut o îmbunătățire semnificativă, atingând nivelul de 3,5 luni față de 2,9 luni în 2000.

Activele pe termen lung ale autorității monetare reprezintă participațiile României la capitalul Fondului Monetar Internațional și al Băncii Reglementelor Internaționale (1 301,9 milioane dolari SUA), a căror valoare s-a redus ca urmare a deprecierei DST în raport cu dolarul SUA.

1.2.2. Pasive externe

Pasivele externe ale autorității monetare s-au redus cu 18,4 la sută în anul 2001, ca urmare a aprecierii dolarului american în raport cu celelalte valute (77 milioane dolari SUA) și a scăderii accentuate a datoriei pe termen mediu și lung. În luna februarie 2001 au fost răscumpărate obligațiunile Merrill Lynch în valoare de 25 milioane dolari SUA, iar în octombrie obligațiunile Samurai în valoare de 250,5 milioane dolari SUA. Pe parcursul anului au mai fost rambursate credite de la Fondul Monetar Internațional în valoare de 116,5 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 42. Împrumuturi în cadrul aranjamentelor cu FMI

Acord	Cumpărări mil. DST	Răscumpărări mil. DST	Datorie	
			mil. DST	echivalent mil. USD
Facilitate de transformare sistemică	188,53	109,97	78,56	98,54
Stand-by 1997	120,60	82,91	37,69	47,28
Stand-by 1999	139,75	0,00	139,75	175,31
Stand-by 2001	52,00	0,00	52,00	65,23

Ca urmare a rezultatelor pozitive obținute de țara noastră în ceea ce privește stabilizarea principalilor indicatori macroeconomici, cât și în vederea continuării procesului de reformă, România a încheiat un nou acord *stand-by* cu Fondul Monetar Internațional, în valoare de 300 milioane DST. În luna noiembrie 2001 a fost trasă prima tranșă în valoare de 52 milioane DST.

Pasivele externe în monedă națională, reprezentând cota de participare la FMI, precum și echivalentul în lei al tranșei de rezervă (utilizată în totalitate) dețin ponderea cea mai mare în totalul pasivelor externe ale acestui sector (72,7 la sută).

1.3. Sectorul guvernamental

Soldul debitor al sectorului guvernamental s-a majorat cu 767,1 milioane dolari SUA față de 31 decembrie 2000, ca urmare a creșterii datoriei pe termen mediu și lung, pe fondul menținerii nivelului activelor externe.

1.3.1 Active externe

Creanțele guvernamentale pe termen mediu și lung provenite din exporturile către țările în curs de dezvoltare din Orientul Mijlociu, Africa, America și țările foste membre CAER continuă să dețină ponderea principală (88 la sută) în totalul activelor externe. Din totalul creanțelor guvernamentale, 41,9 la sută sunt exprimate în ruble transferabile și provin din operațiunile de export și din acțiunile de cooperare efectuate de țara noastră în cadrul fostului CAER.

**Tabelul nr. 43. Creanțe guvernamentale pe termen mediu și lung
la 31 decembrie 2001**

Denumirea țării	Total creanțe	-echivalent mii dolari SUA-		
		pe scadențe		
		cu scadență depășită	cu scadență nestabilită	cu scadență în 2001
Total	2 028 657	1 978 491	24 856	25 310
RPD Coreea	17 976	0	0	17 976
Guinea	17 620	16 564	588	468
Irak	1 723 869	1 710 659	13 210	0
Mozambic	120 256	107 648	5 742	6 866
Sudan	122 655	122 655	0	0
Siria	26 281	20 965	5 316	0

Ca și în anii precedenți, ca urmare a problemelor economice cu care se confruntă țările împrumutate, cât și a embargoului impus Irakului de Consiliul de Securitate ONU, procesul de recuperare a creanțelor a fost dificil și sinuos. Ponderea creanțelor cu scadență depășită se ridică la 78,6 la sută. Pe relațiile Irak, Mozambic, Cuba, Rusia și Ucraina s-au înregistrat creșteri de 86 milioane dolari SUA față de anul precedent – reprezentând contravaloarea dobânzilor capitalizate. De asemenea, în urma ratificării protocolului dintre guvernele român și chinez, privind rezolvarea problemelor restante la conturile instituite în baza acordurilor guvernamentale, creanțele pe relația China (11 milioane dolari SUA), cât și datoria României față de Guvernul chinez (23 milioane dolari SUA) au fost anulate. În decursul anului 2001 au fost recuperate 24 milioane dolari SUA, aferente creanțelor pe relația Siria, firmele de comerț exterior interesate participând direct la negocieri.

Începând cu septembrie 2001, pe baza înțelegerii stabilite de comisia mixtă româno-coreeană, s-a reglementat situația unui credit sindicalizat acordat de statul român în perioada 1973-1974, denominat în franci elvețieni (17,9 milioane dolari SUA); această sumă se regăsește în poziția investițională internațională la rubrica „alte modificări”.

O altă componentă a activelor pe termen mediu o reprezintă participațiile Guvernului României la organismele financiare internaționale. În decursul anului 2001 a fost achitată a patra rată de participare la capitalul social al BERD, în valoare de 1,4 milioane euro, prin emiterea unui bilet la ordin de către Ministerul Finanțelor Publice în valoare de 810 mii euro și a unei plăți *cash* de 540 mii euro. De asemenea, a fost efectuată plata celei de-a doua rate în valoare de 0,4 milioane

dolari SUA, destinată majorării capitalului subscris de România la Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor.

Tabelul nr. 44. Situația creanțelor guvernamentale din credite pe termen mediu și lung (pe relația ruble transferabile)

Denumirea țării	Total creanțe	pe scadențe		
		cu scadență depășită	cu scadență nestabilită	cu scadență în 2001
Total	1 671 128	877 286	772 043	21 799
din care:				
Cuba	950 725	862 185	71 487	17 053
Mongolia	3 050	1 504	1 546	0
RPD Coreea	8 204	8 204	0	0
Rusia	590 572	0	590 572	0
Ucraina	118 577	5 393	108 438	4 746

O altă componentă a activelor pe termen mediu și lung o reprezintă valorile imobiliare deținute de misiunile diplomatice ale României în străinătate, evaluate la 97,8 milioane dolari SUA.

Activele pe termen scurt ale administrației publice sunt reprezentate de soldurile conturilor de cliring pe relația devize convertibile și ruble transferabile. În continuare Siria și Cuba rămân principalele țări debitoare României, Rusia fiind singura țară care și-a redus datoria față de Guvernul român.

Depozitele deținute în străinătate de misiunile diplomatice au însumat 5,3 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2001.

1.3.2 Pasive externe

Datoria externă a sectorului guvernamental continuă să dețină ponderea principală (97,5 la sută) în totalul pasivelor externe ale acestui sector, din care 76,1 la sută reprezintă împrumuturile contractate direct de către Guvernul României sau alte agenții guvernamentale și 23,9 la sută emisiunile de obligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele private de capital. În ultimii ani, Guvernul român a apelat la surse externe atât pentru acoperirea deficitelor bugetare, cât și pentru finanțarea diverselor proiecte de investiții, destinate dezvoltării infrastructurii. Astfel, datoria externă a sectorului guvernamental a crescut cu 20,8 la sută față de decembrie 2000. Continuarea procesului de reformă și rezultatele pozitive obținute de economia românească au avut un impact pozitiv asupra mediilor internaționale financiare și agențiilor de rating. În aceste condiții a fost posibilă lansarea a două emisiuni de euroobligațiuni, în lunile ianuarie și iunie, în valoare de 750 milioane euro, în colaborare cu ING & Schroeder Salomon Bank și CFS First Boston Bank Elveția. Cele două emisiuni au contribuit la echilibrarea surselor de finanțare bugetară, iar costurile acestora au fost net favorabile celor precedente.

Tabelul nr. 45. Datoria externă a sectorului guvernamental

	- milioane dolari SUA -	
	2000	2001
TOTAL	4 155,39	5 017,69
Datorie publică	3 892,90	4 517,11
Datorie public garantată	262,49	500,58
Pe tipuri de creditori:	4 155,38	5 017,68
Organisme internaționale	2 898,04	3 116,80
BERD	246,46	280,43
BIRD	1 902,04	1 917,59
UE	209,31	198,54
BEI	513,04	670,00
FIDA	2,60	2,60
FDS CE	21,34	44,15
OECE	3,25	3,49
Relații bilaterale	319,51	242,79
Suedia	3,00	3,00
Austria	5,07	6,81
Japonia	99,88	78,78
SUA	35,34	32,28
Germania	137,60	106,92
Olanda	15,42	15,00
China	23,20	0,00
Investiții de portofoliu	564,45	1 197,20
Bănci private	316,99	419,78
Canada	5,13	4,10
Germania	62,37	134,13
Franța	2,59	6,60
Olanda	13,35	61,66
SUA	170,27	105,57
Elveția	14,53	30,08
Israel	37,70	52,63
Alții	0,00	12,44
Credit furnizor	47,52	28,92
Alții	8,87	12,19

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice.

La sfârșitul anului 2001, din punct de vedere al structurii pe debitori, 90 la sută din datoria externă guvernamentală era datorie publică și 10 la sută datorie public garantată.

În ceea ce privește structura pe creditori, organismele internaționale continuă să fie principalul creditor al Guvernului român (62,1 la sută), urmat de investițiile de portofoliu cu 23,9 la sută și băncile private cu 8,4 la sută. Față de decembrie 2000, structura pe creditori relevă diminuarea ponderii organismelor internaționale în total creditori externi (cu 7,6 puncte procentuale) în favoarea investițiilor de portofoliu și a băncilor private (cu 10,3 și respectiv 0,8 puncte procentuale).

Tabelul nr. 46. Structura datoriei din credite BIRD

Denumire proiect	Valoarea contractată		Valoarea tragerilor	
	valută	echivalent mil. USD	valută	echivalent mil. USD
TOTAL		2 694,09		2 286,39
1. FESAL	150,0 mil.USD	150,00	150,0 mil.USD	150,00
	51,9 mil. DEM	29,90	51,9 mil. DEM	23,41
2. SAL	400,0 mil. USD	400,00	400,0 mil.USD	400,00
3. ASAL	280,0 mil.USD	280,00	280,0 mil.USD	280,00
	117,5 mil.DEM	55,89	42,2mil. DEM	19,01
4. SPAL	50,0 mil.USD	50,00	50,0 mil.USD	50,00
5. PSAL	300,0 mil.USD	300,00	300,0 mil.USD	300,00
6. PBIL	25,0 mil.USD	25,00	9,9mil.USD	9,89
7. Reabilitarea sistemului sanitar	150,0 mil.USD	150,00	150,0 mil.USD	150,00
8. Importuri critice	179,2 mil.USD	179,20	179,2 mil.USD	179,20
9. Fermieri privați	100,0 mil.USD	100,00	100,0 mil.USD	100,00
10. Reabilitarea sectorului petrolier	175,6 mil.USD	175,60	99,5 mil.USD	99,50
11. Sprijinirea reformei sist. de învăț. preuniversitar	50,0 mil.USD	50,00	40,6 mil.USD	40,56
12. Proiect privind forța de muncă și protecția socială	55,4 mil.USD	55,40	25,8 mil.USD	25,78
13. Finanțarea proiectului de dezv. ind.	120,0 mil.USD	120,00	97,0 mil.USD	97,00
14. Alim. cu apa a Mun. București	25,0 mil.USD	25,00	16,9 mil.USD	16,87
15. Învăț. superior și cercetare științifică	50,0 mil.USD	50,00	34,4 mil.USD	34,45
16. Reabilitare școli	70,0 mil.USD	70,00	29,2 mil.USD	29,15
17. Cadastru general și publicitate imobiliară	25,5 mil.USD	25,50	2,5 mil.USD	2,48
18. Protecția copilului	5,0 mil.USD	5,00	2,6 mil.USD	2,56
19. Proiect privind patrimoniul cultural	5,0 mil.USD	5,00	0,8 mil.USD	0,84
20. Proiect privind fondul de dezvoltare socială	10,0 mil.USD	10,00	9,9 mil.USD	9,87
22. Împrumut pentru restructurare transport	120,0 mil.USD	120,00	120,0 mil.USD	120,00
23. Împrumut pentru restructurare transport	150,0 mil.USD	150,00	127,1 mil.USD	127,10
24. Facilitarea transp. și comerț în SE Europei	17,1 mil.USD	17,10	1,9 mil.USD	1,95
25. Reforma sectorului sanitar	40,0 mil. USD	40,00	13,0 mil. USD	12,96
26. Proiecte închidere mine	44,5 mil.USD	44,50	3,2 mil.USD	3,18
27. Sprijinire servicii agricultură	11,0 mil.USD	11,00	0,6 mil.USD	0,626

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice.

Banca Mondială își menține poziția de lider în cadrul finanțatorilor Guvernului român; creditele acordate de aceasta au reprezentat 38,2 la sută din totalul datoriei externe guvernamentale la 31 decembrie 2001. Valoarea tragerilor efectuate în perioada analizată s-a cifrat la 114,4 milioane dolari SUA, din care 49,1 milioane dolari SUA au fost destinate învățământului, 15,1 milioane dolari SUA reabilitării drumurilor și 13 milioane dolari SUA sectorului sanitar. Valoarea rambursărilor efectuate în contul creditelor primite de la BIRD a însumat 96,5 milioane dolari SUA, din care 30,9 milioane dolari SUA au reprezentat rate de capital pentru creditul SAL, 15,4 milioane dolari SUA pentru „importuri critice” și 11 milioane dolari SUA pentru reabilitarea sistemului sanitar. Valoarea împrumuturilor contractate cu Banca Mondială până la sfârșitul anului 2001 a fost de 2 694,1 milioane dolari SUA, din care tragerile au însumat 2 286,4 milioane dolari

SUA și au fost destinate în special finanțării proiectelor de investiții, sprijinirii reformei din sectorul sanitar și învățământ, ajustării sectorului privat și agriculturii, susținerii balanței de plăți.

Tabelul nr. 47. Structura datoriei din credite BEI

Denumire proiect	Valoarea contractată		Valoarea tragerilor	
	valută mil. EUR	echivalent mil. USD	valută	echivalent mil. USD
TOTAL CREDITE BEI		1 439,03		748,13
1. Retehnologizare sistem energetic	25,00	22,06	25,10 mil. DEM	11,32
			12,00 mil. EUR	10,59
2. Proiect de dezvoltare industrială	10,33	9,12	mil. DEM	0,28
			3,60 mil. EUR	3,14
			7,10 mil. USD	7,07
3. Servicii de trafic aerian	24,00	21,18	30,00 mil. USD	30,00
4. Servicii de trafic aerian	16,00	14,12	16,50 mil. USD	16,50
5. Proiect dezvoltare telecomunicații	80,00	70,59	77,70 mil. DEM	35,07
			260,20 mil. FRF	35,00
6. Proiect dezvoltare telecomunicații	40,00	35,30	31,00 mil. DEM	14,00
			6,80 mil. EUR	6,03
			115,10 mil. FRF	15,48
7. Reabilitare port Constanța	35,00	30,88	35,00 mil. EUR	30,88
8. Reabilitare sector termoelectric	60,00	52,94	60,00 mil. EUR	52,94
9. Modernizare metrou	100,00	88,24	32,10 mil. CHF	19,11
			17,80 mil. EUR	15,66
			14,00 mil. USD	14,00
10. Modernizare metrou	60,00	52,94	2,30 mil. EUR	2,03
11. Reabilitare sector termoficare	35,00	30,88	25,00 mil. EUR	22,06
12. Modernizare sector feroviar	200,00	176,48	0,00 mil. EUR	0,00
13. Reabilitare sector termoficare Cluj-Napoca	3,50	3,09	1,40 mil. EUR	1,19
14. Proiect de reabilitare transport urban Timișoara	19,00	16,77	2,00 mil. EUR	1,76
15. Proiect de reabilitare transport urban București	63,00	55,59	3,00 mil. EUR	2,65
16. Restructurare transport	65,00	57,36	0,17 mil. FRF	0,02
			78,20 mil. USD	78,16
17. Restructurare transport	70,00	61,77	15 780,60 mil. ITL	7,26
			35,50 mil. EUR	31,32
			27,80 mil. USD	27,83
18. Restructurare transport	225,00	198,54	65,60 mil. EUR	57,88
			12 779,38 mil. ITL	5,88
			32,80 mil. USD	32,84
19. Construcții și reabilitare autostrăzi	210,00	185,30	37,00 mil. EUR	32,65
20. Proiect pt. elim. efecte inundații	250,00	220,60	104,50 mil. EUR	92,21
21. Reînnoire flotă TAROM	40,00	35,30	40,00 mil. EUR	35,30

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Banca Europeană pentru Investiții și-a consolidat poziția de finanțator al Guvernului român, ponderea creditelor primite reprezentând 13,4 la sută din totalul datoriei externe guvernamentale la 31 decembrie 2001. Valoarea intrărilor în perioada de referință a fost de 206,3 milioane dolari SUA, din care pe proiecte: 93,3 milioane dolari SUA pentru construirea și reabilitarea drumurilor și autostrăzilor, 74,3 milioane dolari SUA pentru combaterea efectelor inundațiilor și 23,3 milioane dolari SUA pentru modernizarea sistemelor de termoficare și energetic. Banca Europeană pentru Investiții a acordat până la 31 decembrie 2001 suma de 1 439 milioane dolari SUA, din care au fost efectuate trageri în valoare de 748,1 milioane dolari SUA, destinate în special modernizării infrastructurii.

La finele anului 2001 valoarea creditelor contractate cu Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare a însumat 459,5 milioane dolari SUA, din care s-au tras 359,8 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 48 Structura datoriei din credite BERD

Denumire proiect	-milioane dolari SUA-	
	Valoarea contractată	Valoarea tragerilor
TOTAL	459,47	359,83
1. Piața de gros	25,00	24,76
2. Dezvoltare industrială	28,00	28,00
3. Dezvoltare industrială	75,00	64,47
4. Alimentare cu apă și protecția mediului în Valea Jiului	16,00	14,75
5. Conservarea energiei termice	45,00	32,81
6. Restructurarea transporturilor	80,00	80,00
7. Restructurarea transporturilor	85,90	61,95
8. AND	53,10	52,47
9. Transelectrica	51,47	0,63

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Pe lista celor 27 de țări debitoare BERD, România ocupă locul al treilea, după Rusia și Polonia, din punct de vedere al proiectelor încheiate cu această instituție financiară internațională.

Ponderea finanțării din surse bilaterale a scăzut de la 7,7 la sută la 31 decembrie 2000 la 4,8 la sută la sfârșitul anului 2001. Au fost achitate rate în contul împrumuturilor primite din partea guvernelor german și japonez, iar în urma discuțiilor avute la nivel guvernamental a fost anulată datoria externă a României față de Guvernul chinez, în valoare de 23 milioane dolari SUA.

1.4 Sectorul bancar

Sectorul bancar și-a menținut poziția net creditoare la sfârșitul anului 2001. Scăderea soldului cu 161,3 milioane dolari SUA față de decembrie 2000 a fost determinată de creșterea pasivelor externe, pe fondul menținerii nivelului activelor externe.

1.4.1. Active externe

Activele externe pe termen scurt ale sectorului bancar au crescut cu 4,6 la sută în perioada analizată. În structura plasamentelor, pe primul loc s-au situat „depozitele și disponibilitățile la alte bănci în străinătate” (87,9 la sută), urmate de „numerar și cecuri” (9,8 la sută) și ordine de plată, creanțe, operațiuni bănci (1 la sută).

Structura valutară a lichidităților băncilor reflectă reorientarea acestora către euro și „valute IN”. Astfel, ponderea valutei zonei euro a crescut de la 18 la sută la sfârșitul anului 2000 la 37,1 la sută la 31 decembrie 2001, în timp ce ponderea dolarului american a scăzut de la 79,6 la sută la 59,4 la sută.

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2000	31.12.2001
a) pe termen scurt	1 452,4	1 519,4
numerar și cecuri	73,2	149,2
depozite, disponibilități deținute în străinătate	1 320,9	1 336,0
-la vedere	165,9	95,8
-la termen	1 144,8	1 206,1
-colaterale	10,2	34,1
ordine de plată, creanțe, operațiuni bănci	36,5	15,6
titluri de valoare externe	0,4	0,3
altele	21,4	18,3
b) pe termen lung	94,2	92,5
participații la bănci străine	94,2	92,5

Repartizarea activelor externe pe principalele bănci relevă că Banca Comercială Română deținea 29,3 la sută din totalul activelor externe ale sistemului bancar, urmată de Banca Română de Dezvoltare cu 20,3 la sută, ABN AMRO Bank cu 9,5 la sută și ING Bank cu 8,3 la sută.

	Total active	-milioane dolari SUA-	
		din care:	
		termen scurt	termen lung
Total	1 611,9	1 519,4	92,5
din care:			
BCR SA	472,8	406,0	66,8
BRD SA	328,0	326,6	1,4
ABN AMRO BANK	152,5	152,5	0,0
ING BANK	133,5	133,5	0,0
BANCA AGRICOLĂ	105,1	100,6	4,5
BANC POST	62,9	62,9	0,0
Alte bănci	357,1	337,3	19,8

La sfârșitul anului 2001 activele pe termen lung au reprezentat 7,2 la sută din totalul activelor externe ale sectorului bancar și includeau participațiile la bănci străine și creditele pe termen mediu și lung acordate nerezidenților.

1.4.2 Pasive externe

Pasivele externe ale sectorului bancar au crescut cu 31 la sută în perioada analizată, ca urmare a majorării volumului de investiții directe străine și a pasivelor pe termen scurt.

Datoria externă pe termen lung a sectorului bancar reprezintă 23,2 la sută din totalul pasivelor externe și provine în proporție de 99,2 la sută din credite de natura datoriei private. Din punct de vedere al structurii pe creditori, principalul finanțator al sistemului bancar au fost băncile private (46,6 la sută), urmate de organismele internaționale (43,7 la sută) și sursele bilaterale (7,7 la sută). La sfârșitul anului 2001, soldul liniilor de finanțare totaliza 61 milioane dolari SUA, BCR deținând 88,5 la sută din acestea. În anul 2001 BCR a semnat noi acorduri-cadru, în valoare de peste 30 milioane euro, cu DG Bank și American Express, ambele din Germania, privind deschiderea a noi linii de finanțare, destinate creditării diferitelor proiecte de investiții.

	Tabelul nr. 51. Datoria externă pe termen mediu și lung a sectorului bancar	
	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2000	31.12.2001
TOTAL	239,02	225,11
datorie privată	238,93	223,24
datorie public garantată	0,09	1,87
Din total		
împrumuturi financiar-bancare	235,22	223,37
linii de finanțare	68,60	61,00
investiții de portofoliu	3,80	1,74

O altă componentă a pasivelor externe pe termen lung o reprezintă investițiile directe, efectuate de nerezidenți în sectorul bancar. În luna noiembrie 2001, după lungi negocieri s-a încheiat procesul de privatizare a Băncii Agricole, care a fost preluată de banca austriacă Raiffeisen Bank, capitalul vărsat ridicându-se la 39 milioane euro.

Suma înregistrată la poziția „investiții directe-alte capitaluri” reprezintă obligațiile de plată ale Băncii Dacia Felix către BNR și CEC, care au fost cesionate de către acestea firmei KOLAL BV din Olanda. În conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului privind reglementarea situației creanțelor BNR și CEC față de Banca Dacia Felix, KOLAL BV a putut participa la majorarea capitalului Băncii Dacia Felix cu surse reprezentate de creanțele dobândite, în valoare de 33 milioane dolari SUA.

Pasivele pe termen scurt au crescut în perioada analizată cu 64,4 la sută, ca urmare a majorării soldurilor depozitelor bancare și nebankare. Repartizarea pasivelor externe pe termen scurt pe principalele bănci relevă că Alpha Bank, ING Barings Bank și BCR dețin mai mult de jumătate din totalul acestora.

Tabelul nr. 52. Datoria externă pe termen scurt a sistemului bancar

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2000	31.12.2001
TOTAL	225,4	370,5
împrumuturi	17,7	20,8
linii de finanțare	0,0	0,0
depozite bancare	75,4	200,8
depozite nebancare	132,3	148,9

1.5. Sectorul nebancar

Pe fondul acumulării datoriei externe pe termen mediu și lung și al creșterii volumului de investiții străine, poziția net debitoare a sectorului nebancar s-a accentuat continuu, atingând nivelul de 13 453,4 milioane dolari SUA la finele anului 2001 și influențând în cea mai mare măsură soldul debitor al poziției investiționale internaționale a României.

1.5.1. Active externe

Activele externe ale sectorului nebancar au scăzut în perioada analizată cu 16,1 la sută, ca urmare a reducerii soldului documentelor de export pe termen scurt.

Activele pe termen lung reprezintă creanțele comerciale provenite din exporturile românești către țări din Africa și Orientul Mijlociu, înregistrate înainte de 1989. Din cauza situației economice precare a statelor debitoare, recuperarea creanțelor comerciale este foarte lentă, soldul acestora rămânând aproape neschimbat față de anul precedent. În anul 2001 valoarea recuperărilor a fost de 2 milioane dolari SUA, firmele de comerț exterior reușind să negocieze reducerea creanțelor pe relația Siria.

**Tabelul nr. 53. Creanțele comerciale ale sectorului nebancar
la 31 decembrie 2001**

Denumirea țării	Total creanțe	-echivalent mii dolari SUA-
		Creanțe cu scadență depășită
Total	133 233	133 233
Angola	17 662	17 662
Congo	1 444	1 444
Libia	43 768	43 768
Mozambic	9 125	9 125
Nigeria	1 523	1 523
R. Centrafricană	7 703	7 703
Sudan	48 480	48 480
Somalia	2 509	2 509
Siria	466	466
Alte țări	553	553

Documentele de export pe termen scurt continuă să dețină ponderea principală (60,5 la sută) în totalul activelor sectorului nebancar, deși soldul acestora a scăzut cu 21,1 la sută în perioada de referință.

Tabelul nr. 54. Situația documentelor de export pe termen scurt

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2000	31.12.2001
Creanțe comerciale	454,9	358,7
Incassouri	172,6	161,0
Acreditiv export	218,5	122,9
Garanții primite	63,8	74,8

1.5.2. Pasive externe

Soldul pasivelor externe ale sectorului nebancar a fost la sfârșitul anului 2001 de 14 046,1 milioane dolari SUA, în creștere cu 16,4 la sută față de anul precedent.

Din cele 1 741,8 milioane dolari SUA, credite pe termen mediu și lung primite din partea firmelor străine, 328,2 milioane dolari SUA reprezintă împrumuturi acordate de societățile „mamă” societăților „fiică” din România, valoare care se regăsește la poziția investiții directe-alte capitaluri.

De asemenea, 114 milioane dolari SUA, reprezentând credite externe acordate sectorului privat, au fost convertite pe baze contractuale în acțiuni la capitalul unor firme românești debitoare (Telemobil, Astra Vagoane, Comtim etc).

Accesul relativ limitat la sursele de finanțare internă, politica prudentă a băncilor comerciale de creditare a sectorului real, cât și măsurile de liberalizare a unor operațiuni de capital adoptate de Banca Națională au făcut ca firmele românești să apeleze tot mai mult la surse de finanțare externă. Astfel, datoria sectorului nebancar a atins nivelul de 6 046,7 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2001, cu 17,6 la sută mai mult față de finele anului precedent.

Din punct de vedere al structurii pe debitori, 61,8 la sută reprezintă credite de natura datoriei private și 36,9 la sută credite cu garanția statului. Practic, datoria sectorului nebancar se ridică la 94,4 la sută din datoria externă privată și la 81,6 la sută din datoria externă public garantată.

Structura pe creditorii a datoriei externe a sectorului nebancar la 31 decembrie 2001 relevă că economia românească a fost finanțată în principal din surse private de capital (74,3 la sută), diferența provenind de la organisme internaționale (15,7 la sută) și de la agenții guvernamentale (10 la sută). Dintre creditorii privați, ponderea majoritară (38,7 la sută) o dețin companiile străine, persoanele fizice străine, societățile mamă și alți creditorii.

Tabelul nr. 55. Datoria externă pe termen mediu și lung a sectorului nebanca

	-milioane dolari SUA-	
	31 decembrie	
	2000	2001
Total	5 140,00	6 046,69
datoria publică	21,72	80,73
datoria public garantată	2 040,80	2 228,65
datoria privată	3 077,48	3 737,31
Din total		
Organisme internaționale	934,16	950,17
BERD	503,78	475,08
BIRD	95,65	108,33
BEI	45,63	99,94
CFI	243,59	222,07
CECO	8,78	4,88
NORDIC INVESTMENT BANK	36,73	39,87
Investiții de portofoliu	299,77	496,86
Relații bilaterale	577,40	602,71
Bănci private	1 313,98	1 377,93
Leasing	555,08	603,38
Credite furnizor	227,48	273,88
Alții	1 232,13	1 741,76

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice și Banca Națională a României.

În anul 2001 ponderea împrumuturilor contractate de sectorul nebanca de la bănci private a scăzut cu 5,5 puncte procentuale, în timp ce ponderea investițiilor de portofoliu a crescut cu 2,8 puncte procentuale. Intrările nete din investiții de portofoliu aferente sectorului nebanca au fost de 237,7 milioane dolari SUA, societățile Termoelectrica și Petrom efectuând emisiuni în valoare de 150 milioane euro și respectiv 125 milioane euro. Deși numărul contractelor de leasing a cunoscut o evoluție spectaculoasă în ultimii 3 ani, *leasing*-ul financiar fiind o formă de creditare avantajoasă și accesibilă sectorului privat românesc, ponderea acestuia în sursele private a scăzut de la 15,3 la sută la 31 decembrie 2000 la 13,4 la sută la finele anului 2001. Creditele furnizor dețin 6,1 la sută din totalul creditelor din surse private, fiind destinate în cea mai mare parte echipamentelor pentru rețehnologizarea Romtelecom.

2. Principalii indicatori ai poziției investiționale internaționale a României

Pe fondul deteriorării soldului contului curent și al acoperirii deficitului bugetar din surse de finanțare externe, datoria externă totală a României a însumat 12 087,1 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2001, depășind cu 13,5 la sută nivelul din anul 2000. Din aceasta, 96,6 la sută reprezintă datorie pe termen mediu și lung, iar 3,4 la sută datorie pe termen scurt.

Serviciul datoriei externe în anul 2001 a fost de 3 008,8 milioane dolari SUA, din care 2 375,4 milioane dolari SUA au reprezentat rate de capital și 633,4 milioane dolari SUA dobânzi și

comisioane. Indicatorii care reflectă gradul de îndatorare se mențin în continuare în parametrii normali. Astfel, rata serviciului datoriei externe a fost de 22,5 la sută, devansând cu 2,5 puncte procentuale nivelul anului anterior. Ponderea datoriei externe totale în PIB a fost de 30,4 la sută, iar cea raportată la exportul de bunuri și servicii a atins 90,3 la sută. Datoria pe termen mediu și lung a însumat 11 676 milioane dolari SUA la finele anului 2001, cu 13,6 la sută mai mult față de decembrie 2000, ca urmare a unor intrări nete de 1 758,8 milioane dolari SUA și a unor influențe favorabile din modificarea cursurilor de schimb în valoare de 228,3 milioane dolari SUA.

Din structura pe creditori a datoriei externe pe termen mediu și lung rezultă că sursele private dețineau 53,6 la sută, urmate de organismele internaționale cu 39,0 la sută și sursele bilaterale cu 7,4 la sută. Se observă reducerea cu 3,3 puncte procentuale a ponderii organismelor internaționale în favoarea creditorilor privați.

Tabelul nr. 56. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe creditori)

	- milioane dolari SUA -			
	31.12.2000	%	31.12.2001	%
TOTAL	10 273,4	100,0	11 675,9	100,0
Organisme internaționale	4 344,6	42,3	4 551,7	39,0
FMI	452,8	4,4	386,4	3,3
BIRD	1 997,7	19,4	2 025,9	17,4
BEI	566,6	5,5	803,3	6,9
BERD	787,6	7,7	802,5	6,9
Relații bilaterale	924,1	9,0	862,9	7,4
Canada	186,6	1,8	158,5	1,4
Germania	304,4	3,0	238,9	2,0
Japonia	120,6	1,2	95,3	0,8
Investiții de portofoliu	1 154,2	11,2	1 695,8	14,5
CF First Boston Germania	285,4	2,8	270,7	2,3
CF First Boston Elvetia	0,0	0,0	529,4	4,5
Deutsche Bank	139,5	1,4	132,4	1,1
Ing Bank Barings	139,5	1,4	264,7	2,3
Bănci private	1 774,1	17,3	1 902,5	16,3
Germania	175,1	1,7	226,6	1,9
Franța	369,8	3,6	306,8	2,6
SUA	478,8	4,7	370,4	3,2
Marea Britanie	93,6	0,9	236,1	2,0
Olanda	143,9	1,4	184,5	1,6
Credite furnizor	275,0	2,7	302,8	2,6
Grecia	110,3	1,1	163,3	1,4
Alți creditori	1 801,4	17,5	2 360,2	20,2

Din structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu și lung rezultă că ponderea euro și a „valutelor IN” a crescut de la 31,9 la sută la 31 decembrie 2000 la 39,8 la sută la finele anului 2001, în timp ce ponderea dolarului american a scăzut de la 57,2 la sută la 53,7 la sută. Se

observă tendința de armonizare a structurii valutare a activelor externe cu cea a datoriei externe, condiție esențială ce trebuie avută în vedere la elaborarea strategiilor de îndatorare externă.

Tabelul nr. 57. Structura rezervelor valutare și a datoriei externe pe termen mediu și lung

	-milioane dolari SUA-							
	Rezerve oficiale				Datorie externă pe termen mediu și lung			
	31.12.2000	%	31.12.2001	%	31.12.2000	%	31.12.2001	%
TOTAL	3 922,20	100,00	5 441,90	100,00	10 273,40	100,00	11 675,80	100,00
EUR	900,05	22,95	2 095,25	38,50	3 273,70	31,87	4 644,70	39,78
USD	2 985,90	76,13	3 222,40	59,21	5 879,70	57,23	6 273,30	53,73
Alte valute	36,25	0,92	124,25	2,28	1 120,00	10,90	757,80	6,49

Structura pe debitori a datoriei externe pe termen mediu și lung arată că datoria publică continuă să dețină ponderea principală (42,7 la sută), urmată de datoria privată (33,9 la sută) și datoria public garantată (23,4 la sută).

Tabelul nr. 58. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe debitori)

	-milioane dolari SUA-			
	31.12.2000	%	31.12.2001	%
TOTAL	10 273,4	100,0	11 675,9	100,0
Datorie publică	4 653,6	45,3	4 984,2	42,7
Datorie public garantată	2 303,4	22,4	2 731,1	23,4
Datorie privată	3 316,4	32,3	3 960,6	33,9

Începând cu anul 1998 ponderea datoriei externe private în datoria externă totală a devansat-o pe cea a datoriei public garantate. La sfârșitul anului 2001, datoria privată s-a situat în jurul valorii de 4 miliarde dolari SUA, majorarea sa fiind influențată de:

- accesul relativ limitat la sursele de finanțare interne, care a făcut ca firmele private românești să apeleze din ce în ce mai mult la surse externe;
- expansiunea leasing-ului financiar;
- revirimentul înregistrat în ultimii doi de către economia românească a sporit încrederea creditorilor externi, care au acordat împrumuturi sectorului real românesc, fără garanția statului, în condiții mai avantajoase față de anii precedenți.

Majorarea datoriei private constituie un aspect pozitiv din punct de vedere al creșterii credibilității debitorilor români, cât și al faptului că aceste credite sunt destinate în special finanțării proiectelor de investiții și dezvoltării sectorului privat în general. Aspectul negativ al majorării datoriei private constă în ponderea scăzută a creditelor pe termen lung (47,1 la sută), comparativ cu ponderea acestora în datoria externă publică și public garantată (85,1 la sută, respectiv 70,4 la sută).

Tabelul nr. 59. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe scadențe)

	31.12.2000		31.12.2001	
		%		%
TOTAL	10 273,4	100,0	11 675,9	100,0
Datorie publică	4 653,6	45,3	4 984,2	42,7
1-5 ani	1 154,2	11,2	744,8	6,4
peste 5 ani	3 499,4	34,1	4 239,4	36,3
Datorie publică garantată	2 303,4	22,4	2 731,1	23,4
1-5 ani	410,5	4,0	809,0	6,9
peste 5 ani	1 892,9	18,4	1 922,1	16,5
Datorie privată	3 316,4	32,3	3 960,6	33,9
1-5 ani	1 597,3	15,5	2 095,8	17,9
peste 5 ani	1 719,1	16,7	1 864,8	16,0

Analiza pe scadențe a datoriei externe private relevă faptul că în anul 2001 a avut loc inversarea raportului dintre cele două tipuri de scadențe, în favoarea datoriei pe termen mediu, consecință a extinderii angajamentelor externe de tip leasing, a creditelor primite din partea companiilor străine și a emisiunii de 125 milioane euro efectuate de Petrom.

Tabelul nr. 60. Datoria externă privată (pe scadențe)

	1997		1998		1999		2000		2001	
		%		%		%		%		%
TOTAL	1 730	100,0	2 356	100,0	2 551	100,0	3 316	100,0	3 961	100,0
termen mediu	951	55,0	1 098	46,6	1 161	45,5	1 597	48,2	2 096	52,9
termen lung	779	45,0	1 258	53,4	1 390	54,5	1 719	51,8	1 865	47,1

Structura pe dobânzi a datoriei private reflectă faptul că ponderea majoritară (54,4 la sută) o dețin împrumuturile cu dobândă fixă, celor cu dobândă variabilă revenindu-le 45,6 la sută. Nivelurile dobânzilor fixe aferente contractelor încheiate cu partenerii străini se mențin în continuare pe un palier ridicat, de peste 5 la sută, și în multe cazuri, cum ar fi cel al contractelor de *leasing*, acestea depășesc 10 la sută, atingând chiar 14 la sută.

Tabelul nr. 61 Datoria externă privată pe tipuri de dobânzi

	31.12.2000		31.12.2001	
		%		%
TOTAL	3 316,4	100,0	3 960,6	100,0
Dobânzi variabile	1 479,4	44,6	1 805,6	45,6
LIBOR USD 1 lună	0,0	0,0	42,3	1,1
LIBOR USD 3 luni	214,0	6,5	228,6	5,8
LIBOR USD 6 luni	855,8	25,8	850,0	21,5
LIBOR USD 12 luni	45,9	1,4	95,5	2,4
EURIBOR 3 luni	84,2	2,5	177,1	4,5
EURIBOR 6 luni	202,1	6,1	300,6	7,6
Dobânzi fixe	1 837,0	55,4	2 155,0	54,4
0,0-4,99%	423,6	12,8	480,4	12,1
5,0-9,99%	901,8	27,2	1 001,5	25,3
peste 10,0%	511,6	15,4	673,1	17,0